

AB
1846
1870



99 Ki M

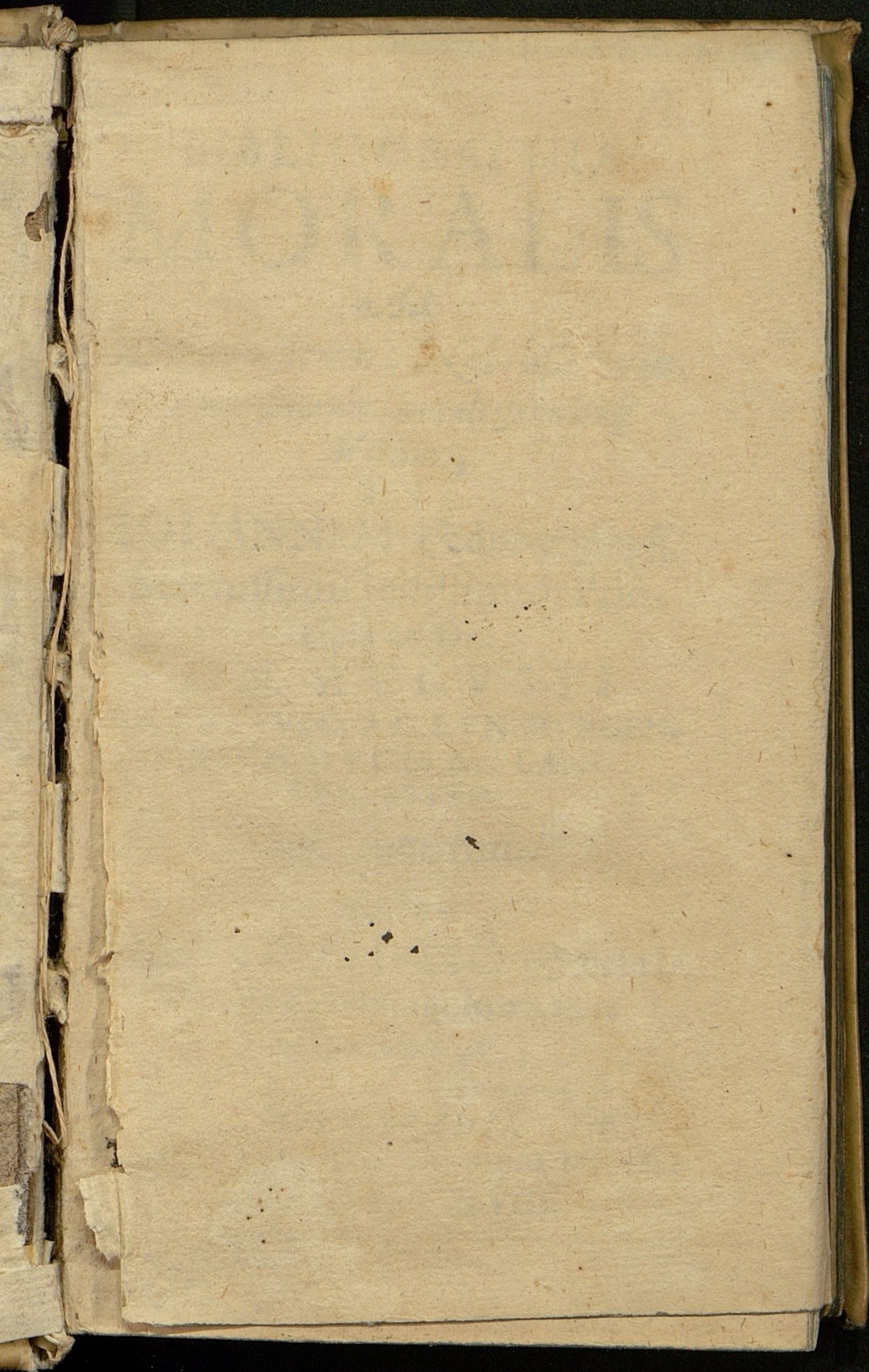
Le. 247

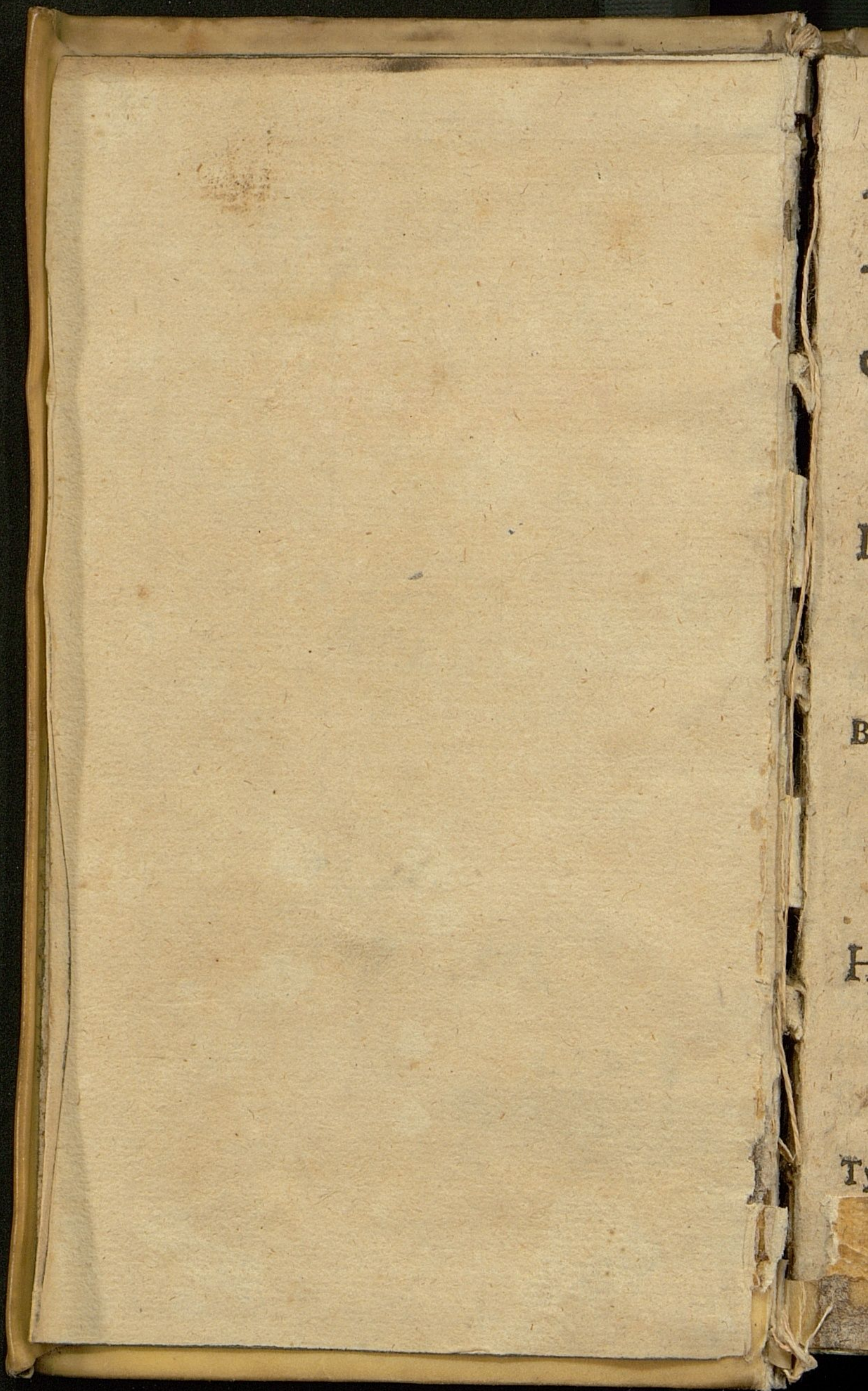
(009)

Theol.

O. VII 1253.

LIBET





7

JOAN. CASELII
LIBELLUS
NOVUS.

DE
PRONUNCIATIO-
NE LATINI SERMONIS.

*Res hæc est omnium prima, & valde necessa-
ria pueris Latina schola destinatis: neq; tamen tam
hoc agimus, ut vera & primæva pronuntiatio postli-
miniò in integrum restituatur, quam ut insulsitates,
quæ alibi aliæ annis etiam pluribus irrepsent, tollan-
tur, aut certè minuantur. Sic autem etiam ad vete-
rem & genuinam pronunciationem viam
quodam modo sterni, non sine caus-
sa existimabitur.*

HÆ NUGÆ SERIA DUCUNT.

Addita ad finem
EPITOME ORTHOGRAPHIÆ
Aldi Manutij &c.

Operâ
M. ERICI MULLERI, aliàs VOLBERTI,
Scholæ Veteris Hildesæ p.t. Rectoris.
GOSLARIÆ, Typis Nicolai Duncckeri,
Impensis Christophori Heidmanni Bibl. Hildes.

M, DC, XXXV.

Humanis, Lectori S. D.

M. Ericus Mullerus, aliàs

V Volbertus.

Quam infulsè & barba-
rè sæpe multi literas & sylla-
bas efferant, lector huma-
nissime, notius est, quàm ut ostendi
hic id multis debeat: Sanè iis, qui in
publicis scholis docent, veramq; pro-
nunciandi rationem intelligunt, no-
tissimum est: & ab aliis quoque, qui
quidem rectè educati, prorsus igno-
rari nequit. Causa mali nulla alia est,
quàm primæ educationis perversitas:
Etenim quem fari incipientes fræ-
quenter audiunt illius verba effinge-
re imitando paullatim conantur: si
sermo illius est vitiosus, vitiosè ipsos
subsequi mirum non est. Omnibus
igitur, quibuscum unà familiariter

A 2

sunt

sunt liberi, non sit vitiosus sermo, si rectè prorsus aliquando loquantur: nutrices, si fieri posset, Chrysippus etiam sapientes optavit, certè quantum res pateretur, optimas elegi voluit, ut notat Quinctilianus lib. 1. Institut. Orator. cap. 1. Idemque sibi diu elaborandum esse negat, ut demonstret, quantò sit melius optimis ab ipsa statim infantia imbui, quantaque in eluendis, quæ semel infederint vitiis, difficultas sequatur, cum geminatum onus succedentes premat, & quidem dedocendi gravius ac prius, quàm docendi. Propter quod Timotheus quidam clarus in arte tibiarum duplices ab iis, quos alius instituisset, mercedes exigere solitus fuerit, quàm si rudes traderentur, lib. 2. Institut. Orator. cap. 3.

Quod si id viderent, aut saltem ex communi præceptore rectè monentem audirent parentes nonnulli,
num-

numquam illis committerent liberos
primis annis, qui omnis bonæ doctri-
næ ignari passim nunc in angulis, non
tam utilitatis publicæ, quàm privati
lucelli causâ ludos aperiunt, haut ta-
men more majorum. Cæterùm, quæ
labes seculi est, nemo propè tam ine-
ptus hodie invenitur, qui non bonus
juventutis dux existimetur: imò nul-
la tam balbutiens anus, quæ se hîc
magistram non profiteatur magnūq;
puerorum puellarumque numerum
quotannis perdat. Barbariei hanc
matrem in scholis, præsertim elegan-
tiæ & eruditionis officinis, non fe-
rendam putavit *vir summus Joannes
Caselius*, ideoque tollere inde ipsam
voluit libello hoc novo de pronun-
ciatione, & quantum in ipso fuit, fe-
liciter quoque illud præstitit: si mo-
dò isti, quorum res agitur, id crede-
rent, & quoque sequerentur: profe-
ctò rectius multò liberis suis consule-

rent & minus laboris tum discenti-
bus, tum docentibus facefferent,
quàm exhiberi deprehendimus, quã-
do ab hac parte corrupti bono juven-
tutis informatori tandem traduntur.

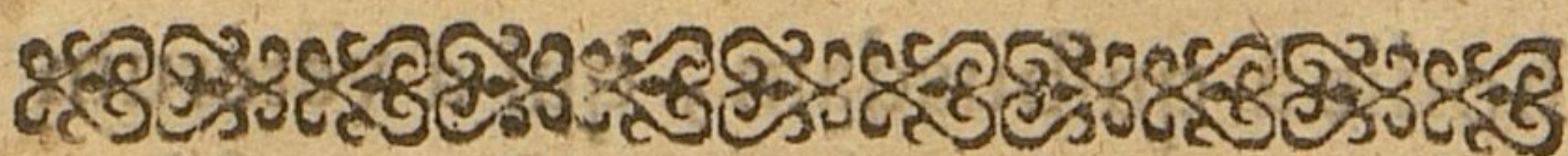
Illius elegantissimi ac utilissimi li-
belli in tabernis librariis cum nulla
apud nos aut nostrates exempla exta-
rent, id operam dedi, ut à typogra-
pho rursus describeretur, ut legi desi-
tus, paullatim sic ad discantium ma-
nus revocaretur: & si non omnia,
absurdiora tamen pronunciationis
vitia tolleret, aut certè de iis vitandis
discentes submoneret.

Idem libello huic subjunxit *Addi-
tamentum & Accessionem*: illo Scho-
larchis in primariis civitatibus non
contemnenda consilia suggerit de
constitutione Clafsium, potissimùm
inferiorum: hæc de iis, quæ ad stu-
dium linguarum requiruntur non
paullò fortè rectius differit, quàm fit
hodie

hodie à quibusdam, qui à veterum
institutione hîc abeunt, Quum sciam
etiam discentes non rarò in scriptio-
ne vocum hæerere, præsertim illarum,
quæ non uno modo ab omnibus
scribuntur, præcipuas ex Aldi Manu-
tii Orthographia, auctâ postea à Ca-
spare Rothio, breviter excerptas ad
calcem hujus libelli addidi: plerisque
autores apposui: Derivationes autem
vocalorum omisi, ne iis turbaren-
tur incipientes: si qui tamen illas de-
siderent, habent Becmanni Origines,
unde commodè peti possunt, Atque
hæc super instituti ratione nunc suffi-
ciant: reliqua ex ipso libello cogno-
sces. Vale. Hildesiæ ex Museo meo
XII, Cal. Quintil. clo lo c XXXV.

A A

De



DE pronuntiatione Latini sermonis in
universum rectè constituenda, aut veteri pror-
sus recuperanda, neminem aliquid deinceps
sperare jubebo: nequaquam tamen de ejus emendatio-
ne desperandum censeo. Non est autem nihil in hoc
boni sive elegantia, si non pronunciemus in universum
sordide aut depravate. Adultiores frustra quidem
monebimus: adolescentes, inveterata consuetudine in-
bibitam pravam pronuntiationem non omnem dedi-
scent, fortè tamen quidam nonnihil corrigent: infan-
tes aut balbutientes erudiemus faciliùs, quàm pueros,
qui jam fari & Latine perperam legere cœperint.
Ad hanc rem opus est primis elementis: quæ sunt litte-
ræ, non scriptæ, sed voce prolata: de ijs, quo ordine no-
bis videbitur, potissimum servaturi introductum ini-
tio, tot sæculis, quasi singulari religione servatum, (etsi
non adeo multum referre arbitror, quem quis sequa-
tur) nonnihil monebimus. Etenim prisca & primi
non omninò desipiebant, & si quis quid reperiat
melius, quod fieri non potest, aut commodius
(hoc enim potest) ad rem aut nihil fuerit aut perpa-
rum. De numero litterarum contendant, qui ve-
lint, & conveniant inter se, ut primùm poterunt: nihil
enim illa seria ad has nugas. In hisce tamen nugis
fortè hoc sit serium, ut omnium litterarum observetur
& retineatur sincera pronuntiatio, sive enunciatio-
nem nominare malis, primùm primarum. Primæ
autem, sive principes, sunt, quæ vocales dicuntur à
grammaticis: Recensent eas quinq; Latini, quæ hisce
figuris

figuris representantur: A, E, I, O, V, sive caracte-
ribus, si non iisdem neq; tamen prorsus dissimilibus:
a, e, i, o, u. Signa sunt vocis primaria primaria:
sed quia alij vocem sive linguam aliò torquent, hinc o-
ritur diversitas, ut alij commodiùs pronuncient, alij in-
eptiùs, sive alij elegantius, alij mediocriter, alij sordidif-
simè, ne dicam barbarum in morem, dum non cogi-
tant, nedum animadvertant, ad quod edocti non sunt,
quo ipsi modo linguam vocemue dirigant. Hac de
re inconsultus, imò consultus, sive interrogatus, per se-
pe à familiaribus, dicam non sententiam qua quem
stare oportere arbitrer, sed quid mihi videatur, ape-
riam, multisq; alijs, viris non inelegantibus, quibu-
scum hac de re obiter, absq; contentione, contuli, &
quidem joco ut plurimum. Neq; enim hac res tanti
momenti est, ut quæ per se, neq; rem auget, neq; hono-
res, neq; imperium conciliat, neq; multis tamen de cau-
sis minus negligenda, quàm negligi debet tela & colus
à sexu altero. Quòd si quis contrà pugnet, statim
absq; conditione manus dabo. Cur enim ijs non ce-
dam, qui graves rationes non intelligunt, minutas au-
diendas non existimant. Audivi, qui loco voca-
lium, a, e, i, o, u, dicerent, ae, ee, ie, oe, ue: hac singu-
la monosyllabos. Hoc nemo probat: sed dici dixi,
& audivi puer: quod nos statim rejiciemus, accipiet
fortè nemo, nisi qui nihil intelligat, & aurium iudicio
in universum destituatur. Iam de ijs ordine & abu-
su in pronuntiatione singularum.

A igitur est A: quid enim aliud? ut homo est
homo, rides? ego autem te non rideo, etsi rideo: doceo
autem te, si accipis. Etenim quia hoc A alij aliò tor-

A s

quent,

quent, quot hoc modis fiat, videamus, etsi non possumus:
sunt enim aberrationes infinite. Non dubium, fieri
pluribus modis, sed tribus fieri palam est: aut enim,
uti in his & vicinis, etiam politioribus, ut putatur, re-
gionibus, pronuntiatur perobscure, sive ut longinquo-
res & elegantiores adferunt, supra modum obscure, ni-
mium inclinans ad O, ut hospes ille inter A & O vix
differentiam, aut etiam nullam faciat. Eiusmodi
est apud Ebraeos nota vocalis cametz. Hoc autem,
quod modo reprehendi & vitandum aio, est Germa-
norum, non omnium, sed plerorumq₃, cum primis
gentis Saxonica, à quibus neque Thuringos excipio,
neque Misnicos. Sunt ibi tamen qui clarum usur-
pent, quod solum probatur: pauci, & cum primis
Westphali, nimis aperto ore pronunciant: sicut vul-
gus Italicum cantillat totos dies: la, la, la, la: la, la, la,
la: la, la, la, la. Tamen hoc A clarisonum minus
improbem, imò potius feram, quam nostrum obscura
ferè obscurius, quasi ipsum audiri ab alijs nolimus.
Fert etiam præ se speciem singularis supinitatis, quasi se
ps paululum recludere grave sit.

Videamus & aberrationem in pronuntianda
vocali E. Ad sylvam Hercyniam ejusq₃ fines cis Vi-
surgim & fortè ulterius in vicinia pro E, E I, ac si sit ei,
effertunt: quod in alphabeto puelluli primùm imbibunt,
nec deinceps dediscunt facile: namq₃ pro b, c, d, e, g, p,
t, docent, pueltos inepti ad legendum praitores, bei, cei,
dei, gei, pei, tei, omnia $\mu\omicron\nu\omicron\sigma\upsilon\delta\alpha\acute{\epsilon}\omega\varsigma$. Ex hac pri-
ma lectionis perridicula disciplina, prava & supra mo-
dum inepta & falsa similia omnia consequi oportet, ut
pueri semper ei legant pro e, potissimum non sequente
con-

consonante in eadem syllaba. Sit exemplo beineidi-
camus domino: pro benedicamus domino. Item
beinei valeitei, pro bene valete. Sic eigo, mei, tei,
fei: pro ego, me, te, se: etiam eist pro est. Alij E
pronunciatione nimium depressâ; alij nimium aperto
ore proferunt: quæ duo vitia verbis non facile, aut cer-
te non satis commode explicâro. Sunt qui alicubi in-
ter pronuncian dum E prorsus in A convertant. Vbi
& scribitur & dicendum est: verbum domini ma-
net in æternum, horride pronunciant: varbum do-
mini maânet in ætårnum. Quintum sibi rem val-
de seriam videntur agere, & rideri, reprehendive no-
lunt: nec faciendum censeam: cur enim tibi in re levè
inimicum pares, cui nihil commodes?

Ad tertiam vocalium transeo, illam virginal-
tem: est enim I puellis apud nos in ore, ut videatur cor-
rumpi neq; facile posse, neq; velle: an enim quis:
Ite meæ, quondam felix pecus, ite capellæ:
I bone, quo tua te virtus vocat, I pede fausto:
aliter pronunciet, quam simplicissimè? tamen huic quo-
que insidia alibi structas acceperimus. Namq; integra
mansit quocunq; ego veni. Tamen quia olim in urbe
quoque quedam dictiones per I prolatae ab alijs per E I
diphthongum proferebantur, quod ex priscis inscriptio-
nibus palam est, ut illei, heic, ieis, illeis pro illi, hic,
ijs, illis: hinc igitur factum puto, ut & hodie Angli I
identidem per E I pronuncient, neq; tamen in scribendo
E I, sed I, usurpent: sæpè eius pronunciationis infueto ri-
sum movent, neq; nihil molestia creant: ut cum dicunt
beibere, sceire, ceives, probibere, scire, cives, sed
quid hæc ad nos, cum, qui à nobis longissimè dissident.

ab

ab ijs nostra lectum iri, non speremus: nec meum est cuiusq; generis sordes aliarum gentium excutere. Neq; tamen non & nos I violamus, non vocalem, sed quando alicujus consonantium vim obtinet, de qua alterius valoris ad litteram g dicemus.

Sequitur O quarta vocalium, quæ per Germania aliquot regiones, & ipsa non leviter deformatur: neq; enim pauci, quemadmodum, uti dictum est, A in O rapiunt, ita O obscurant, & propemodum in Orcum detrudunt, aut, ut ita loquar, incrassant per V: potest fieri ut magis quod volo, intelligatur per O ô circumflexo insignitum: quod cum oculis fortè, non ita verbis queam subicere, volo experiatur quis auribus, Audies enim, OLIM ab hoc obscure admodum pronunciari, ab altero ut sonet aliquid clarius, ore apertiore aliquantulum, cum alij pigro & plus quam semiclusso pronuncient.

Reliqua vocalium est V: eadem videlicet figura aliam vim habet: de hoc agemus ad litteram F. Vocalem autem V Belgæ pronunciant, & alij nonnulli, ut v Græcum vel Germanicum u: quod interdum non esse falsum, ipse suspicor: præsertim quando u breve est: neq; tamen de hoc quidquam mihi decernendum sumo: longum V rectius mea sententia obscurius pronunciamus, ferè ut diphthongum Græcum ou: sed & de hoc committo grammaticos, ratus in hoc non adeo magnam insulsitatem committi. Gallina nobis sunt Hünner: sic non pronunciamus ünus, sed unus, ac sifit, oüvos: Vlpianus, ut Ουλπιανός.

Hæ sunt vocales, sed, quæ ex ijs conflantur, diphthongos non præteribimus. In hisce hodie non recensent

sent EI, cuius ante meminimus, ut ante occasum Ro-
mani imperij sive lingue abolitam: relinquuntur ex
decretis grammaticorum, AV, AE, EV, OE: de
harum AV & EV, pronunciatione, quod audierim,
neq; hodie quisquam dubitat: ut cum scribitur, Au-
ster, Augustus, Eurus, Euridice, ita & legitur & au-
ditur, orthographia duce, qua nos in perpetuum in le-
gendo debet ducere. Neq; enim aliam ob causam in-
venta est: quin, nisi hoc vellet & posset prestare, periret
per se, exterminata ab omnibus. Venit in mentem de
AV quam deturpetur sepius, quando aliqui, oudio,
ouctor, ouris, ourum, pronunciant, pro audio, au-
ctor, auris, aurum.

Relinquitur de AE & OE. Amba enim hæ
diphthongi aliquot seculis vim suam perdidērunt, neq;
hodie dignitatem suam tuentur, partim desuetudine,
partim vicio sive infelicitate diphthongorum: quarum
me non propter ipsas miseret, sed quia ita affecta nos à
pronunciatione magis alienant: parum abest, quin ab
omnibus ut E pronuncientur. Quod cum fit, utraq;
jam, quod audit, esse desit. Neque enim sic duo soni
sunt duarum vocalium in una syllaba: imò una voca-
lis, & duæ, nomine diphthongi, unius soni sunt. Re-
medium huic rei dicere forte, facere, uti nunc sunt mo-
res, ne imperator quidem posse videatur: usq; adeò inva-
luit consuetudo, cuius videtis quanta tyrannis sit. Æ-
tas, ævum, plurima alia, retinentur in scribendo, pro-
nunciantur perperam, etas, evum, & similia. Quid
facias? illa sincera malim, his utor, tum quia sic inepti-
re doctus sum ab infanzia (namq; non memini id tem-
pus, quo primum figuras litterarum viderim, valorem
cudie-

audierim) tūm quia in vita hascē duas *AE* & *OE*
recte, si rationem sequamur, pronunciari audiui ab o-
mnium nemine. Orthographia, siue perperam facta
à librarijs scriptio, in causa fuit initio, & est in hunc
diem. Scribebant omnes me puero, *MECOENAS*:
sic tum didicimus: postea docuimus, scribendum,
MAECENAS. Est enim *Μαρκήνας*. Græca au-
tem scriptio nos ab illo errore vindicavit: scribebant
FOELIX, quod est *FELIX*: etenim *Φήλιξ* est. Hic
in duabus diphthongis fortè novum consilium capere
non poterimus, etiamsi rectum in promptu sit: neq; re-
ctius esse sanus dixerit: quàm si due vocales in una syl-
laba audiantur, quæ genuina diphthongi definitio est.
IE monosyllabon Latina lingua diphthongus non est:
sed Germanorum, neq; tamen in Saxonum nationibus,
si recte memini. Nos enim interdum pravè imita-
mur alios, quando dicimus *jederman* / vsi *I* pro conso-
nante, cum sit in diphthongo *IE* vocalis prior, ut in *viel*/
quod plus significat: neq; enim hoc recte pronunciatur
ειδιφτογγο, atq; ita erit Latinis vile, quod cum mul-
titudine non congruit. Quia nostram dialectum at-
tigi, habemus & coincidentes in Græcas *αι* & *ει*, *Αι* &
Ει quorum interdum usurpatur una pro altera, ut
Heinrich / *Hainrich*: quod etiam *Henrich* / neq; nullis,
Hinrick. Sed nostræ gentis pronunciationem cum non
instituerimus, ineptum est in ijs progredi, quæ non sit a-
nimus, imò alienum persequi. De Græcis diphthongis
neq; hic dicendi locus est: sed quia hæc nostris homini-
bus scribuntur, non quidem persequar Germanicas, de
una monebo satis in plerisq; linguis peregrina, ut Saxo-
nes in ea pronuncianda sint cautiore. *IE* enim mo-
nosylla-

monosyllabon diphthongus est, ut in jederman / ferè ac si sit I,
non jederman. Hic errant sæpè, qui non faciunt di-
scrimen inter diphthongum & alterum monosyllabum
I E in quo I vim consonantis obtinet: observare namque
oportet quando diphthongus sit, aut alterius generis syl-
laba: in jederman est diphthongus: in jene / cum de op-
pido loquimur, est altera syllaba. Sed tempus est, ut
ab alienis ad institutum revertamur, à vocalibus &
diphthongis ad consonantes, quarum prima est B. Huic
cognatio est cum P, ut tenuibus cum medijs: namq; de
aspiratis, P, X, S, hoc loco nihil refert dicere. Mihi se
olim obtigisset dignitas Grammaticorum, quam ipsi
jam prescriptionis quasi jure tenent, ego hasce tres B, D,
G, appellassem molles sive teneras, alteras P, T, K, duras
sive horridas, quod illa molliùs, hæ proferuntur durius.
Prima mollium est B, cui si sua, nempe mollitiei, con-
ditio concedatur, causa ad querendum nihil habeat.
Verum petulantia sive inscitia aliquando permutan-
tur, ut ubi B sit scriptum, P pronuncient: nec minus
frequenter contra, ubi videas ante oculos P, lingua B
proferat. Audies enim dici, bræmium, pro præ-
mium: brædiu pro prædiu: bronuncio, pro
pronuncio: similia horum auditione quoq; insolentio-
ra cuius facile in mentem veniant: apud nos tamen hæ
duæ litteræ minus violantur, neque inter se permutan-
tur. Est enim in permutatione hac violatio. Non di-
cis, ponum, pro bonum: neque peatus, pro beatus:
etsi audiui, qui in hoc frequenter consuetudine pecca-
runt: minus tamen apud nos.

Consonans C, sequentibus A, O, V, rectè legitur
& K Græcum: caritas, comes, cura: sequentibus e & i,
veteres

veteres quoque paululum variasse existimantur: de quo
ut nihil contenderim, ita crediderim, ad K, quod dixi-
mus, accessisse proximè: quin Cyrus, sit Κυρς &, minus
dubito, quasi fuerit situe nativum K. De CADERE,
non dubitatur: CAEDERE & CEDERE eodem
modo hodie efferunt, ferè ac si utrumque sit zedere: de e-
mendatione in Ce & Ci, & ipse despero: in his alij alijs
magis sibilant, quas ego differentias vix auribus ipse-
met distinguo, nedum oratione indicem. Cibus,
citò, pronunciant ferè quasi sit zibus, zito: alij ineptius,
sive inusitatus, quasi sit sibus, sito, nescire, ac si sit ne-
zire: quos emendare nequeo, relinquendos censeo, imò
relinquo, quod emendare nequeo, & ipse erro cum o-
mnibus: quid enim non solum cum alijs omnibus, sed
mecum, nullo profectu, pugnem? De CH, quemadmo-
dum Florentini pronunciant, frustra hic moneam, qui-
bus Hetrusca lingua ad pronunciantum libera relin-
quitur, ut cum dicunt cane, cania per ch sive χ gra-
cum, ac si sit χάνε, χάνια, sive chane, chania: sed hoc
ut disyllabon.

D littera recta pronuntiatio in promptu est: etsi
multi τὸν D de consuetudine T substituunt: dicemus
DEVS non TEVS aut THEVS: BONE DEVS,
non BONE TEVS. Neque permutanda sunt, Te
DEV M laudamus, ut qui pronunciant: DE
TEVM laudamus, & eorum similia.

Neque cum causa dubitari de littera F valore
potest: neque tamen non à multis confunditur, cum V
consonante: frequentantur Fita, Fenio, Folo, pro vita,
venio, volo. Non vatum vere, sed fatum ferè: & vi-
cissim non fatum ferè, sed vatum verè, ut rei significa-
tio

tio postulat, ut aures discernant unum ab altero: sic ferre à verre, & verre à ferre. Hoc insuetus audio & experior grave, Igitur, quod initio imperavimus, ab infantia ad rectam sive minus falsam pronunciationem assuefaciendi sunt pueri: quod intellectum velim non minus de lingua Graeca pronunciatione: idq; & de alijs, & cum primis de materna acceptum velim: sed est de F & V consonantis pronunciatione quaestio, quemadmodum inter se sono differant: deniq; quid sibi velit, siue significet V consonans. F non est Q, sed ipsi affine quiddam habet, quod Q habere creditur quippiam vehementius, quod ego neq; disputo, neq; demonstradum mihi sumo. Q est ph: hoc ut dialectici loquuntur, dicas petitionem principij: quod idem dicatur neq; explicetur id quod quaeritur. Esse ut quidam putant pf. non item puto, ut Pfund/ quod est apud Saxones Pund/ Latinis pondo: ut pavu, Latinis pavo: etsi neutrum per Q aut ph scribitur: sequitur de cognatione huius F & V consonantis: dicam qua accepi ab amicis in sermone familiari, ubi neque nuga tractantur serio. Monebo prius, etiamsi hoc forte neq; videatur, neque sit necessarium. V consonans de qua nunc agimus, & haec vocalis scribebantur olim in ipsa urbe, iisdem litteris, siue eodem caractere, quemadmodum monumenta vetustissima, quae oculis vidi ipse plurima, testantur: quod tamen & initio factum, & omnibus postea seculis, quamdiu Romanus sermo floruit, retentum miror: poterat hoc initio aliter institui, aut sequentibus seculis mutari. Quod cum fuisset neglectum, mea tamen memoria exorti sunt, qui fortasse recte, sed non in tempore saperent. Repererunt enim novam figuram V con-

B

sonans

sonantis, itemq³ consonantis I, de qua inferius: qui si
privatim scriberent, facerent absque mea reprehensio-
ne, quod vellent, sed inusitatas duarum litterarum
figuras in typographias intulerunt, paucas tamen
hasce & ignobiliores: ita tamen elegantes, si diis pla-
cet, ac si aciem instruens inter Europeos, sive Æthio-
pas, sive fabulis proditos Pygmaeos colloces. De Flit-
tera, quod ad has nugas plus satis dixisse lectori vide-
bitur, nisi quid de idiomate germanico adijciamus.
Cognatio esse intelligitur ab omnibus inter F, & PF,
ne de PH dicam denuò. Nam quæ ipsi cognatio cum
P & B, longinquior est, quàm ut hoc inquirendum
videatur, ne dum disputandum, aut lis suscipienda,
cum non sit actio: neq³ forte hujus aliquid: neq³ in co-
gnatissimis discernendis perdemus operam, cum qui vi-
derit, qui legerit, qui audierit, in nullam partem, du-
bitet. De germanico S monebo, non nos qui, opinor,
hoc intelligimus, & observamus. Exteri, qui in omni-
bus pronunciant Flatinum, ut in Facio, Finis, aut ut
in nostro, Sein/ facile aberrant. Sæpenumero enim
pronunciamus, idq³ fieri omninò oportet, multo mol-
lius. Nam, Freund/ From/ Freilich/ Frölich/ sunt per
quam similia consonanti V: pronunciata per acrius F
sunt absona & prorsus horrida. Nam dum loqui-
mur, vergimus ad aliquam mollitiem, ferè ac si sit B
Breund/ brom/ breilich/ brölich. Sic pronunciat
Vratislavia, non Bratislavia, uti ego solebam scribere,
non absq³ nullius reprehensione, neq³ tamen absq³ ratio-
ne: sive Wratislavia. Etenim Fratislavia horrido
habeatur horridius: neq³ vel à Silesis feratur, vel à Po-
lonis. Verum de vi V consonantis queritur: denuò his
mihi

mihi in mentem venit consuetudinis Romanorum;
 scribentium eadem figura vocalem V, & consonantem
 V. Ego pro abolito seculo causam dicere non decrevi:
 audiam, si quis hoc nomine in forum veniat. Caterum
 hoc quis me doceat, dicamne Venio, an Wenio:
 Ventus, an Wentus: Vinum, an Winum. Ego il-
 lud seruo, cui assuevi, hoc forte quis cum ratione tnea-
 tur, etsi admodum tenui. Quæ ex latino sermone Ger-
 mani habemus multa sunt, quæ quis conquirat, pro-
 nunciantur per nostrum VV geminatum: Ventus
 Wind/ Vinum Wein/ Verum War/ Veritas War-
 heit. Sic in alijs ab his descendentes: quando wann/
 quis wer/ quietus hinc Quitans. Quarta pars Ein-
 wardt/ A quiete qwieten/ qwitiren. Neque vero
 scribere queiten/ queitiren: etsi illud, ut minus fuerit
 in usu, probo magis. Sed quia harum dictionum
 initiales sunt duo Q & V, dicam quorundam Polono-
 rum aberratione, qui ex hisce duabus litteris syllabam
 faciunt, sequentibus seorsum relictis ad pronuncian-
 dum: ut Quare ac si sit Q, V, A, RE, ac si sit trisylla-
 bum. Qui, quem: ac si sint dissyllaba, Cu, i, Cu, em: sic
 vulgus audiui dicere. Nam qui diligenter erudiuntur
 illic, nobiscum faciunt, nedum errent principum filij,
 qui etiam exterarum nationes adeunt. Adijciam quod ad
 pronunciationem & orthographiam simul perti-
 net, quæ omnino sunt conjunctissimæ. Orthogra-
 phia pronunciationi præit, uti dux in omnibus.
 Hoc quoque, quando toni ratio nos simul ducit, moneo,
 quod maxime ad scribendum pertinet. Aliquando
 QV E ἐγκλιτικὸν est, aliquando dictionis altera pars.
 Sic quando est, acutum præcedenti syllabæ scribere non

oportet. Gravis enim nunquam scribitur, semper in-
selligitur, quando syllaba neq, acuitur neq, circumfle-
ctitur: ut in his, denique, itaque, atque, ubique, u-
bicunque, undique, undequaque, quisque, qui-
cunque, quaecunque, quodcunque, namque, ne-
que, & quotquot hujus farina sunt, in quibus QVE
adjectitia est, & terminat dictionem. In omnibus
ubi QVE pro ET usurpatur, acutum imperant
scribere. Oportet autem & initio & in perpetuum
his dominis dicto audientes esse, nisi risu vapulare hu-
jus rei intelligentiorum malimus, quem neq, fortuna-
tiores pecunia, neq, reges autoritate sceptri redimant.
Etiam Philippi filium perperam de pictura judican-
tem ridebant apud Apellem pueri, qui colores tere-
rent. Quod ad litteram F, satis superq, dictum: alius
quadam supervacanea, dixerit, in quo ero reus confi-
tens: alius nescio qua desiderabit: qui volet, cetera qua-
rat ex alio.

G. Lector autem, si quis erit, expectet in acie se-
quentis militis virtutem. Hac igitur ambigua est,
uti ferè omnium, quando qua pronunciamus, non ex
ore dependent. Sunt, inquit G, alij atq, alij, quibus
mecum res est: me utitur bonus bene: ab homine ne-
quam vapulo. Utinam sit unus nequam, sive unus
mihi herus imperiosior, ut hodie Cesserunt, forte mihi
cum ipsa magna sit cognatio, fieriq, potest, ut propter
meam nobilitatem illa me in familiam adsciverit.
Quod mihi cura non est, etiamsi ordine me prior sit.
Ordo enim non rationis semper est, sed plarunq, impe-
rii: nec ex eo tamen ex animi sententia pendendum.
Hanc scientia dirigit sive administrat, cerè verò cu-
jusq,

jusq; conscientia. Quod ego G sim, elegantes etiam tue-
ri noverint: etiam ceteri, quibus nota sunt Ga, Go, Gu:
sed in Ge & Gi, habeor aliorum atq; aliorum arbitra-
tu. Queri desinam, reliquum permittens scriptoris
calamo, cui, scio, in re quamvis minuta, ut viderur,
etsi magna est per se, de cujus hic dignitate & salute agi-
tur, veritatem cura cordiq; futuram. Videtis litte-
re G conscientiam sive confidentiam. Ejus dignitas
sive authoritas, sive vis, ex ijs syllabis apparet, quas ipsa
attulit in medium: pre dolore relinquit mihi tuen-
dum sive disceptandum reliquum. Causidicum non
agam: testimonium dicam, quousq; novero, neq; tamen
celabo opinionem meam, judicium relinquam intelli-
gentioribus sive potentioribus. Hi enim interdum plus
valent, quibus illos cedere oportet. Ad rem venio, se-
ria exempla de quibus in dubium nemo venit, sequa-
mur, dicemus Ge & Gi, atque ego hoc facerem, imo fa-
ciunt Germani pro prisca animi integritate. Prorsus
enim genero & gigno, ut G efferimus, sicut in Ga, Ge,
Gu: gaveo, gabius, guberno. Nam statim sequen-
te ante vocalem aliqua consonantium, G facile dignita-
tem tuetur suam, ut in gratia, Græcia, gloria, simili-
bus: hoc suffragio, sive Germanorum sententia, G vice-
rit: sed Itali non parcunt victrici G, & nos (fatendum
enim est) alia ipsam injuria afficimus: nostrum aliqui
inquam, cum indignatione aliquorum. Prius astu-
tiam Italorum videamus & petulantiam: estque eorum
injuria sensenda major, quod ipsa G Romana civis est,
nisi Græcam dixeris: faciunt ex G sibilum, aut sibili si-
militudinem, sive potissimum, sive Etrusca lingua,
quam in ceteris adorant, uti reginam. Pronunciant

*utem regina, ac si sit ferè refina: sic gero ac si sit fero
Propemodum: ita semper G tractant sequente E & I.
Tamen cum in suo sermone Ge & Gi, uti nos etiam-
vum pronunciamus, tueri non possint, invenere novum
artificium. Adiciunt enim littera G aspirationem
H, quam, ut paullo post dicitur, nullo loco habent alio,
quam inanimè statuant: scribunt enim, GHE, &
GHI: ut in his, vagherra, elegantia, splendor, non illie
vagerra, easi nos legamus, ut illi legendum significant:
larghe limesine, larga eleemosyna, nos legamus, larga,
id flagitantibus litterarum characteribus, pieghe vola,
flexibilis sic, nighittofo, Ghibellini, ghiaccio, lentus, Gi-
bellini, de factione illa nobili, glacies: cum tamen tale
in Latino sermone neutrum neq; scribant neq; pronun-
cient. Altera est eorundem injuria, sive abusus lit-
tera G, cum scribunt, Bologna, Ingegno: qua nos pro-
nunciaremus, quemadmodum premonstrant scripta lit-
tera: illi autem efferunt Bologna, ferè ac si sit Bo lon ia,
tribus syllabis, ut I sit in ultima consonans: sic ingegno,
ferè ac si sit, in gen io, tribus syllabis, I similiter in ulti-
ma pro consonante accepta, sed hoc valet in Italica lin-
gua, ubicunq; ga connectuntur: etsi Itali ut plurimum
ita scribunt, uti littera latina sonant, secus atq; Gallis
est in consuetudine. Errat enim, qui, quibus litteris
Gallica scribuntur, is pronunciare in animum indu-
cat. Verum relinquamus peregrinas, & agamus paul-
lulum de nostra. Nos enim cruciamus G, sive nostra-
rum nationes aliqua: ea autem, qua suum idioma antè
corruerunt. Cum enim cognatio sit inter G & I con-
sonantem, quidam unam pro altera usurpant: ut, Joth/
pro Goth/ ieben/ pro geben: iaufeln / pro gauteln.
Contra*

Contra Gena, pro Iena. Imò sunt, qui pertinaciter scri-
bant Gena. Ex hac Misnicorum & Thuringorum
depravata pronuntiationis consuetudine provenit, ut
latina multa eodem modo inter legendum & loquen-
dum confundant: ut gaudium, Georgius, legunt ac si sit
iaudium, leorgius, in quibus & similibus usurpant I
consonantem. Hinc in vernacula lingua scribunt non-
nulli Jörg, pro Georg, quorum tamen hoc verum est,
illud fertur nihilominus.

Porro H ita extenuarunt quidam Grammatico-
rum, ut hodiè alicubi animam quoq; amiserit, ferè vò
eius dignitas vindicanda esse videatur. Hanc tamen
apud nos, sive Latine sive Germanicè pronunciemus,
retinet, videlicet asperitatem, præmissa cuicunq; voca-
lium: Han/Henne/Hun/Hin/Hans/Henrich. Sic
habere, hebere, hinc, honos, humor. Hæc eorumq;
paria ab Italis sic pronunciantur, quasi nulla nota esset,
eiusque vigor à pronunciantibus excluditur, ac si sit,
abere, ebere, inc, onor, umor. Hæc obiter inycio,
ut alias quoq; gentes in pronuntiandis Latinis passim
errare intelligatur. Itaq; ipsis idem sonant habitus
& abitus: hæc & ac: horum & orum. Deniq; Italis
initio dictionis scribatur non scribatur, vite anima q;
expers omnino est H. Neq; habent quo proprie appellent,
quod nos HA dicimus. Nominant enim ACHA, sive
AKA. Abutuntur autè hoc caractere, sive sibi utun-
tur in quibusdam litteris aliter pronuntiandis. Pri-
mùm enim cum in sua lingua nusquam utantur littera
K, sive nusquam scribant (nam eius valorem & vim ha-
bent & observant) itaq; adijciunt H litteræ C, scribuntq;
CHE, CHI: quæ hospites legunt, quasi (scribam

enim Græcis litteris) sint χ e, χ i: quæ illi dicunt Ke, Ki, nosq; scriberemus per K. In pronuncianda littera H scripta in medio, errant non minus Itali, quam nos. Diversus autem error est. Nos enim mihi, nihil, pronunciamus ac sifit, michi, nichil: atque hæc consuetudo prorsus falsa ita inolevit, ut neminem ferè nostratum aliter hæc pronunciantem audierim: cum tamen in promptu & facillimum sit dicere mi hi, ni hil, quæ pronuntiatio prorsus verissima est. Itali dicunt miki vel mikki, nikil, vel nikkil, inde fit, ut qui minus in orthographia eruditi sint, etiam scribant more pronuntiationis Italicae lingua michi nichil: neq; tamen pronunciat per χ uti nos, sed per K.

Quæ liquida indigitantur à grammaticis, L. M. N. R. robustiores sunt plerisq; alijs. Neq; enim facile cedunt importunitati pronuntiantium, ut comparari cum aqua, aut quacunq; re liquida debeant: sed retinent earum quæq; suam stationem, sive genuinum sonum: in ys, quia.

Laciem ducit, sæpe triumphat ob clarum nomen, quod obtinuit à magistris dicendi, qui ab ipsa in-
clarefcere orationem memoria prodiderunt, ut in $\alpha\lambda\lambda\alpha$, & similibus, audire est: idem auditur in **HALLELV-IAH.**

R autem, quanquam canina est, & dicitur, neq; tamen ipsa silet interdum, seq; tractari iniquius patitur, imò gaudet. Nam pueri, & quibus dentes imbecilliores, in ea aberrant, neq; errores queunt dicere, dicunt autem elloles. Hi R pro L. habere existimandi sunt. Neque pauci laborant hoc vitio, vel inuiti, & ab eo se liberari desiderant. Quin ille ora-
tor

por Græcorum longè clarissimus, qui omnibus palmam
præripuisse creditur, hanc quoq; litteram malè habe-
bat. Non potuisse enim fertur, cum ingenio ad elo-
quentiam ferretur, primam artis, quam affectaret, lit-
teram pronūciare, neq; $\rho\eta\mu\omega$ $\epsilon\alpha\lambda\omega$ dicere, neq; $\rho\eta\tau\omega\epsilon\alpha$.
Hoc ut disceret, vim ipse sibi fecit. Etenim se rasoca-
pite detrusit in adiculam, ubi plusculos dies se torque-
ret, donec ab hoc errore se vindicaret: quod interea ob-
tinebat, dum renatis capillis in publicum rediret.
Tanti erat Græcis elegans pronuntiatio, & huic unius
saltem litteræ, Græcorum non illius, sed omnium sacu-
lorum eloquentissimo Demostheni. Igitur illius re-
negligentia barbara censetur non injuria: ce-
barbarum est, pronuntiationis insulsitas. ζ
re & magistri dicendi, quibuscum ego me non ce-
ro, & Græci & Latini, de singularum litter-
nuntiatione, per religiosè egerunt: ego si no-
adscriberetur, quod fieri non verem, rid-
phistrionidys: sic enim imi subsellij sophista
quorum etiam pueri in sapientia temp-
vendicant.

Reliqua est, $\zeta\omega\mu\omega\nu$ vocant, Σ . sive
habita & dicta, quod sibilum spirat: ch-
pens assurgens S , aut Græcis quoq; amph-
alteri capitum hoc pacto, ζ . Ceterum hæc
etsi utrius esse sexus dicatur, obstetrices
beam, sed ipsum $\sigma\iota\gamma\mu\alpha$, mirum quanta
miseria. Etenim si miseria est, amari-
crum esse nimis, ut aiunt, apud Suevos
meritum in precio habita, vapulat, ut vit-
interea dum nimium colitur, sive elu-

enim possit. Multi enim, quos simpliciores, vultu ver-
bisq; colere se simulant, eos habent ludibrio. Videntur
autem illi hunc terra filium, sigma dico, in precio ha-
bere singulari. Pro uno enim sibilo, proferunt simul,
non unum, sed etiam alterum, (de vulgo loquor) aut
tertium, si Saxo dicat sententiam: qui autem illinc ad
nos veniunt, tempore illam sibilitatem mitigant, tamen
ut audiamus sesquisibulum. Exempla non adscri-
bam: frustra namq;: haec enim solis auribus rectissime
percipi, nemo non intelligit. Libet mihi conjecturam
adscribere, id unde natum videri possit. Est extra no-
stros limites Sch/ connexa tres, magna asperitatis litte-
ra, Schwein/Schwab/Schweiger/Schwer/Schwere-
rer/et. quae nemo Saxonum ita pronunciet, nisi a puero,
magis ingeniosior, ab adolescentia, se huc adsuesecerit:
hinc enim & pronunciamus, Swin/Swaue/
Swax/Swar/Swarmer: & Romani dicebant, scri-
bant pronunciabant, suavis, Suevi, non Schwa-
chwevi. Relinquemus S, Suevicum, quo
quidam, utuntur, qui peregrinitatem
atione colunt. Si S, queri velit, non mi-
abeat, quam G, miserabilis. Etenim cum
n esset nullo loco, etsi apud serpentinos vale-
n, ibi tum Athenae, & pauculi e poetis con-
tate initia, ut licet conycere, egere cum S,
im S, ut referam: fieri potest, ut Athenien-
sionem nova injuria praeberint. Etenim
elegans, & quia felicior, mollior specta-
m, quod R tulerint, eius vicinam: S, nihil
um in perpetuum exilium agere nulla justi-
cant: tamen non tam lege, quam violentia
ipsam

ipsam è locis, ubi dignitas eius esset aliqua, semoverunt,
 favore, credo, vicini T. Hanc enim in suam sententiam
 pertraxerant. Facile enim vicini vicinis invident, &
 malefaciunt ijs, à quibus pendeant, & si non palam,
 clanculam maledicunt: etiam malefaciunt. Ita miser-
 rimum S è pluribus locis extritum illo saculo accepi-
 mus. Σήμερον enim, quod vetus esset, & populare, sibi
 non ferendum putabant: τήμερον agebant puella: hoc
 imitari amatores: deniq; in consuetudinē abiit: δίστιγμα
 minus ferebant: γλῶτταν amabant, non γλῶσσαν, que
 erat antiquitus: neq; verò mihi libet hæc citare omnia,
 quod ipsa ad rem parum. Poëta Atheniensium, tãquã
 ipsius elegantia simi, & ipsi concepto fortè in Σ odio
 temerè sive fictitiam ob causam, sive exemplo. V
 enim in populo, qui alios exemplo venerenti-
 gnos, si fuissent cogniti, alios exemplo malit-
 rint, quos qui intimè novissent, singulari
 prosequerentur. Non solum eorum
 quentandum sibi Σ censuerunt, sed
 tra Scythiam: ut versus universi e,
 ipsi Σ magistri dicendi fuere prors:
 scio quis dixisse fertur, ferarum so-
 homine dignum. Terentianus a
 sinistrè sentire videri possit, his ver-
 S, promptus in ore est, agiturq;
 Sic lævis, & vnum ciet auribus
 Neq; enim carpitur lævor, neq; læ-
 est. Sed causam hanc meam esse
 ipsum Σ habet minus faventes mus
 sophista. Sic enim apud Athenai.
 τὸ Σ, δὲ ἀρκῶν εἰρήκασιν. οἱ δὲ μισοῖν

ξενὸς φησὶ, ὅτι σῖγμα λέγειν παρητήντι, ἀλλὰ τὸ σιλη-
ρόσομον εἶναι, καὶ ἀνεπιτήδειον οὐ λῶ. *Neq̄ caret ra-
tione, quod magistri dicendi in compositione, ut Meta-
cismum, & Labdacismum, & Iotacismum, sic Po-
lysigma vitare jubent, quod & Capella rectè monuit,
ut,*

Sofia in solario soleas sarciebat suas.

*De dignitate sive violentia T satis dictum antè
fuerit, nec attinere puto, agere pluribus de V & Y.*

*De duplis quod peculiare moneam in mentem
venit. X enim pleriq̄ debito more pronunciant:
nam nimis horridè Z, ac si sit, & Germanicum, aut
aris Græcia, TZ, ut in TZELEΣ, aut duplum ZZ
ut dextrezza, Conclamatum hic putent le-
et jam ducibus, movere castra, quò ve-
nim cui invideam, aliorum lectionem,*

*Sunt enim, aut erunt, qui hac perse-
& felicius. Nihil veter autem,
, unum atq̄ aliud superinijciant,
sic ipse curiositate subijciam, quod
neq̄ tamen prorsus ab hoc loco a-
Neq̄ enim nulli latinitatem
& de græca lingua delibant, aut
icere jubentur. Pertinaces pro-
inferiorum sæculorum Græcia,
terent, nisi valdè paullulum in-
locere non possent, atq̄ ex ijs di-
ullulum, hallucinantur in nul-*

*nulli de pronunciatione Græca
nisi rationibus & exemplis, quæ
intel-*

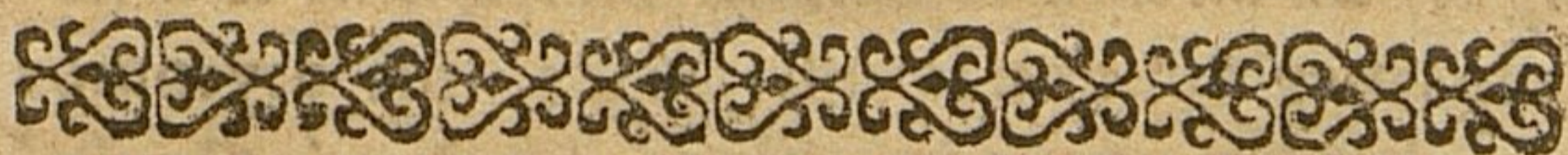
intelligens & emendabilis nemo repudiaret, amplectere-
retur autem litterarum Grecarum non inelegans cul-
tor. Pertinacia enim & insulsitatis incurry esse debe-
mus. Scripsere illi de singulis, à pueritia usq; mea:
quid vulgò obtinuerint apparet: mihi persuasere, quod
videret parum oculatus, ut Homerus canit. Ipse vix
attigi scripto hanc reculam: (putatur enim esse nihili,
que apud elegantiores est in precio) nisi quod cum alijs
derisi Iotacilium, non illum, cuius memini paullo su-
perius, qui forte ab oratore, compositionis negligente,
committeretur. Sed hoc Iotacilium nihil est absur-
dus barbaria filio: quando in ore ha littera & diph-
thongi eodem modo, videlicet ut Iōta pronunciantur,
ut nullam quis animadvertat inter ipsas differentiam:
ha, videlicet I, ut antesignana & auctor ceterarum,
n, ei, oi, u, illis quinq; diversissima pro una eademq; ha-
beantur, efferantur, audiantur, addo videantur, non
ipse, sed male dicat infantulus: nempe, mīti ti drito-
mos meg' aminon iē vijfi: pro meti toi drytomos
meg' ameinon ēē biēphi, μήτι τοι δρυτόμ & μέγ'
ἀμείνων, ἢ βίηφι: evidentius exemplum hujus absur-
dissima pronunciationis alibi productum memini.
Hoc rogabo emendatores, in quo & ipsi hallucinantur,
sed hac etiam pusilla re recte feliciterq; cœpta proficient,
& perficient deniq; quod volumus, & in hoc quoq; ge-
nere debemus. Etenim, ut audiui ex pluribus,
ο μίχρον, non quidem ω μέγα faciunt, sed quiddam in-
tolerabilius, quando id distorquent in diphthongum,
aut diphthongo non absimile. Etenim ce diphthongus
est, etiam pronunciatum celerius, ut Germanorum, ō,
lentius, ut in verhōnet / verhōnen. Sed vna littera
est,

est, o & ω pronunciatione, nisi quod tempore differunt. Hoc puto intelligere quemq³, etiam secus adsuetum, & adsuetum perperam. Nitemur nullius auctoritate, prolato unius Terentiani testimonio, his verbis:

Litteram namque I, inquit, E videmus esse ad Eta proximam.

Etenim utraq³ E sonat, alterum brevius, alterum productius, ut H.

Sicut o & ω videntur esse vicinae sibi, Temporum momenta distant, non soni nativitas. Occurrunt alia, quæ vel ex hoc ipso Terentiano, vel ex alijs adscribere, non prorsus alienum videatur, sed plura accumulanda non arbitratus, jubeo lectorem, hujus studij patientem, ex alijs alia conquirere: neque nullæ idem investigabit per se. Hic igitur hoc tempore & hoc loco harum nugarum terminus sive modus esto.



ADDITAMENTVM.

D Agella vacante, visum fuit monere scholarum curatores, quo ipsi modo hoc primum negotium, & minuta, ut putantur, alia, quæ huc faciunt, mirificè promoveant. Proficiunt quidem in hoc & omni huiusmodi genere non nihil rationes: sed multo amplius, siue omnia præstant, qui rei ipsi

ipſi præfecti rem gerentibus pro auctori-
tate præſcribant, quæ quomodo exequan-
tur. *Exponam autam conſilium ſingulare &
nouum*: neq; verò ita nouum, vt hodie à
me, aut ab aliquo ſciolo excogitatum:
quod in hoc potiffimum, ex priſco ſæculo
renouatur. Nam quod ad lectionem &
ſcriptionem, ita res plana & euidentis eſt,
vt, qui ſanæ mentis ſint, omnium impreba-
turus ſit nemo. *Auctor autem ſim ſcholar-
chis in primarijs ciuitatibus, vt præter rece-
ptum morem, pueritiæ magiſtrum præficiant,
cui locum honeſtum item aſſignent, qui filios
ciuium, eorumq; condiscipulos doceat, quæ
omnibus noſſe ex uſu ſit, ſiue à litteris paullo
adultiores abeant, ſiue in litteris perſeueran-
tes, in quemcunq; ordinem doctrina præ-
ſtantium ſe referant: doceat autem ſcholar-
alumnos, quotquot ſunt, ante omnia morum
aliquam elegantiam, & modeſtiam, commo-
dam pronunciationem, elegantem & lectam
non obſcuram ſcriptionem, multum arithme-
tica, nonnihil geometria. Sed qualem ego
uolo, & vos velle velim, eiufmodi non eſſe
obuium, & ipſe fateor. Primum autem
non eſt, vtis Græcis & Latinis multis litte-
ris ſit imbutus: Latinè ſaltem nonnihil
noxe-*

noverit. *Hac enim vernacula lingua com-
modè, quin etiam pueris facilius tradi possint,
imò sic ipsis rectius inculcari: atq; fortè etiam
debent, ne, dum in linguam simul & rem ani-
madvertant, alterutro aut utroq; excidant.*
Ne autem desit, via non difficilis est, osten-
sa verbo veteri: *honos alit artes*: nempe
cuius doctrinæ præmia sint, eius magistros
non difficulter invenias: dicam disertius,
& sic dicto opus est. Vilissimè enim vulgo
habentur, qui prima principia pueros do-
cent: itaq; vilissimistalia demandantur:
itaq; pessimè illa docentur, & propagan-
tur ineptissimè. *Quare tali viro, & hone-
stus locus est tribuendus, & non minus mer-
cedis, quàm cuiquam cæterorum.* Non solum
enim omnes scholasticos docet, sed pro-
dest in vrbe quàm plurimis, in quocunq;
ordine. Ad omnes enim eius disciplinæ
derivantur. Primum enim magnum hoc
est, à tenera ætate insulsitatem morum, ser-
monis & scriptionis auferre. Nam, quod
ad mores, nemo dubitat, nisi barbarus: in
eo habebit & cæteros collegas sibi adsti-
pulantes: & pueri sibi inter se exemplo
erunt. In lectione autem non desudabit
folus, sed ex adolescentulis, qui commo-
dius

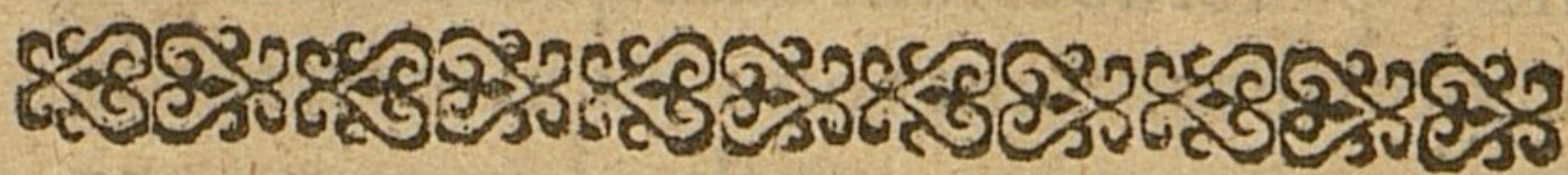
dius pronuncient, pueris & quibusq; tiro-
nibus præficiet, quos volet, & quos ipsi
huic vsui magister ludi litterarij præterea
assignabit. Ita quod nusquam erat, aut dif-
ficile videbatur, brevi facilè futurum ap-
paret. Dixi hæc omnia posse materna lin-
gua tradi: addo nunc, pronunciationem
in vernacula quoq; quàm maximè flagita-
ri, non solum si sententia dicenda sit, sed
& in sermone privato, sive in ambulatio-
ne, sive in circulis, sive in cōvivio. Etenim
ex omni consuetudine exterminanda sunt,
quæ barbara sunt, aut barbarie speciem ha-
bent, non minus, quàm nares abstergere, &
manus lavare iubentur pueri. Ad scriptio-
nem venio, in quam hic magister operam
quotidianam ponet. Semper enim qui di-
scunt ducere litteras, alij succedent alijs,
tàm in vernaculo, quàm in Latino sermo-
ne. In vtrisque characteribus delineandis
velimus peritissimum, an vt discipuli ma-
gistrum assequantur? Imò, vt si non acce-
dant proximè, scribant non turpiter, sem-
per, vt scripta commodè legantur. Sunt
enim, qui ab elegantia transeant ad no-
vum artificium, ineptos dico litterarum
tractus & connexiones, quæ & ipsa legen-

C

tes

tes remorantur. In græcis litteris non minus eundem posse velim: neq; requiram tamen. Plurimiq; enim, qui Græcè satis intelligunt, characterū rationem ignorant, quos nosse oporteat, certè in scholis, ut *φιλέλλησιν* in his quoque pronunciandi & scribendi primordijs rectè præeant. Arithmetica autem, quis in quo ordine absque rei iactura caret? taceo, quo hoc, uti loqui, hominis est, ut qui numerare nequit fatuus rectè censeatur: qui parum hic profecerit, non longè à fatuo abierit. Hic autem nobilis mercator facilè disertus sit, vel quæstor, vel rei familiari præfectus: deniq; institor, atq; opifex. De principijs geometriæ per velim alicubi periculum fieri: Arithmetica ingenium acuit, doctrina de dimensionibus plurimum. De utilitate & necessitate, in rep., in militia, in astronomia, in architectura, in dimensionibus agrorum: deniq; in qua non item parte vitæ humanæ? Hic plura dicere nihil attinet: sed certi loci est, & id accuratè fieri oportet, quo magis intelligatur, quod sapiens suæ scholæ inscripsit: *ἀγεωμέτρητοι ἴδεις εἰσὶτω*. Nec prætereundum, quemadmodum, qui acri ingenio sunt, magis ad
omnia

omnia acuantur, acuantur verò etiam, qui
obtuso esse visi fuerint. De musicis non
loquar, quod hæc, vt à sæculo in vsu sunt,
passim frequentantur. *Hoc, quod aperui,*
consilium rectius est, quàm multorum opera,
qui pueros ad loquacitatem & opiniones edu-
cant, & exercent in dicendo infantes, ac ex-
perites omnis scientiæ. Hæc vero etiam ha-
tenus. Idibus Mart. clò Io cXI.



ALIA ACCESSIO.

CVM inanes pagellas plusculas le-
ctori obtrudendas Typographus
non putaret, quæsiuit ecquid habe-
rem in promptu, quod huc commodè re-
ferretur, discantibus in hoc genere profu-
turum, siue docentibus: venit hoc mihi in
mentem, de quo ex me sæpe quæsitum es-
set, sæpe item inter nos conferremus, qui
puerilis educationis ad virtutem & litte-
ras aliquam curam, etiam vltro gerere-
mus, quam ne quidem viri graves vm-
quam deponunt. Alij deplorabant studi-
um latini sermonis, etsi summè necessari-
um, & in disciplina litteraria primum, par-

tim negligi, partim incommodè & perversè tractari: alij sciscitabantur, nihilnè quis depromat remedij. Namque alij grammatica negligebant, alij hæc ita colere videbantur, vt ex ijs regulis solis latinè loquerentur, si balbutire loqui esse putabimus. Res explicatu non est difficilis, neque subtili magistro indiget: neque tamen, opinor, prætereunda silentio, in qua discipuli neq; pauci aberrant cum quibusdam præceptoribus. Sunt enim, qui optimè ducantur: sunt qui rectissimè pueritiæ præeant. *Qui grammatica non discant, qua tandem cumq; negligentia causa sit, ijs sermonem hunc eruditum polliceri nunquam possumus. Non enim lectione sola quis latinum sermonem, è consuetudine omnium populorum vniuersi orbis in perpetuum sublatum, didicerit, vt opinio est, cui & ipse subscribo, etsi me non fugit alicubi tentatum: & fieri potuit, vt successerit. Si vulgus Romæ, & circa urbem ruri loquerentur, vt olim, quamvis plæriq; inconditè & rusticè, illic eundem censerem ijs, qui eius linguæ studio caperentur: vt qui velint loqui discere, sive Polonicè, sive Hungaricè, vnus rectè in Poloniam eat, alter in Hungariam:*

com-

compendio autem proficient, si qua sint utro-
biq; præcepta, ijs simul utantur. Tribus enim
adiumentis facilius & citius profici, palàm
est. Ita qui Gallicè, Italicè, Hispanicè disci-
mus, illucimus, interpretes sive linguarum
magistros audimus, canones grammaticos
non negligimus. Proficiunt, qui horum ni-
hil negligunt, paucis mensibus, quod di-
scientium neminem pœniteat, vt tutius il-
lic peregrinentur, monumenta vtilia, quæ
in cultissimis tribus gentibus multa sunt,
bono suo cognoscant. Hoc igitur Latinè
quoq; discantibus primum, sive cum primis,
quod legendi usum puerilem statim comite-
tur, vt discant grammatica, ante omnia in in-
flexionibus expediti sint: vt vocabula quæ
didicerint, facilè connectant: qui sic latinè
balbutient: de ijs porro plus spei. Vt autem
Latinitas absque grammatica his sæculis
non constat, ita è sola grammatica illa non
conflatur. Hoc autem non pauci affe-
ctant, qui freti qualicunque cognitione
grammatica, & loquuntur latinè, quod qui
facit, vbi hoc necesse sit, ei non est succen-
sendum, ob grammaticam illatinitatem,
modo se rideri interdum minus ægrè fe-
rat, & scribunt cum confidentia: in hoc

qui sunt, ne mediocribus quidem placent: ego omnes illos ferre, iam ab initio didici. Cæterum quia in confesso ita est, ut nemo dissentiat, *futuro latinitatis cultori imbibenda statim quedam grammatica; hoc igitur qui omittet, sibi viam Romanam ipse desideria obstruet*: qui in hoc vestibulo impiger fit, non ludet ille omnem operam. *Sed idem meminere, multum sive certè satis temporis huic studio iribuendum.* Neque tamen est, ut verearis, multam ætatem hoc agendum: nec est, ut omnes, qui hac in re sunt, æquè sibi hoc curæ habeant: sed quiq; ad eum finem, quem sibi præstituerint. Primum enim qui destinentur artibus sive disciplinis, quas in consuetudine vitæ exerceant, grammaticis satis instructi existimentur, si latinè facilius intelligant, & non inquinatè loquantur & scribant, si & his opus sit. Facile intelligitur, me de iis loqui, qui theologos audituri sunt, ut adulescentiores plebem de pietate in templo doceant, qui iurisperitos, ut perceptis legibus, causas tueantur, qui medicos, ut medicinam faciant: neque de iis non loquor, qui latinos scriptores omnis generis suis vsibus legere decreverint; sive poëtas, si-
ve

ve oratores, sive historicos, sive informa-
tores vitæ, sive consiliorum disceptatores,
qui philologi dicuntur. Nolim horum
quemquam grammaticis discendis sæcu-
lum occupari: vno libello, neque grandi,
neq; nimis ieiuno commodè instructos,
velim ire maturius, quò cogitant. Qui au-
tem vel docere aliquando iuventutem ve-
lint, aut ad scribendum se conferre, plus
operæ impendere grammaticis præceptis,
& se exercere in scribendo, & pangendo
carmine, præterea necesse habent, ni se
identidem turpiter dare, & ab adolescen-
tulis rideri velint. Deniq; qui ad oratori-
am Latinam aut ad docendam Latinita-
tem animum applicant, persequantur
grammatica penitus, nec ea de manibus
deponant, priusquam se satis confirma-
rint. Pleniores grammaticos libellos le-
gant, cum qui hoc sæculo prodierunt, tum
veteres, quotquot sunt, nec ego vel his vel
illis recensendis inhærebo. Nam qui sunt
inferiorum sæculorum, atq; etiam præsen-
tis, sunt in plurium manibus, vt Vallæ, Li-
nacri, Micylli, Dabercusii: præcos illos in
vnum volumen bona diligentia collectos
reperias passim in bibliopolijs. Quos, qui

sedulo legerit, nec ipse carebit latinis literis, & ijs discipulos rectè imbuet, depromens quæ quibus quando conveniunt. Iidem magistri non aberrabunt, si classicos item, ut vocantur, legant. Sed qui in academijs doceant, aut legationibus fungantur, quantum remittent de lectione quotidiana accurata, tantum amittunt, & facultatis suæ, (artem enim non dixerim, ne quod magnum sit, atterere verbo videar) & dignitatis. Namq; orare dignitas est admirabilis, neq; adspernanda cultè docere & scribere. His fortè scriptis opus non erat, quod ijs, quæ vulgaria sunt, & pluribus nota, neq; mihi à iuventute mea incognita, & meliora litteris prodita sunt, & ab alijs in medium non magno negotio proferri possint, fortè & à me ipso, si vigor esset ille animi, qui olim fuit: sed mirè evenit, ut quam rectius plæraque intelligimus, ad agendum vires desideremus: si quid quis hinc decerpserit boni, id invidemus nemini: si qua desint, venia debetur teruncium danti pro aureo, qui non suppetat. *Valeant, qui calumniantur, quodcunq; quàm bono animo, & magno studio facias.* Tu bone lector vale secus, quàm malevolentiam valere æquum est. Helmæstad. ex ac.

Iul. Kal. Maias, clo Is cxi.

EPI.



EPITOME

ORTHOGRAPHIÆ

ALDI MANVTII &c.

Prepositionem *a* Manutius vult scribi sine accentu: alij *ae* itemque *o* interiectionem, cum accentu, vt d

guantur ab ijs, quæ sequuntur, ita: *à*,

Acheus cum *e* simplici, Scaliger: *æ*

Acheus cum *æ*.

Abijcio, *adiicio* & *obijcio* cum *d*

Adolescens cum *o* in secunda,

lescens cum *u*, Priscianus &

Adscisco, non *ascisco* vel *asscii*

Adsum, ut differat ab *assum*.

Edepol & *edepol*: posterior i fertur.

Aënus, Lambinus: *ahenus*, alij.

Aemulus cum *æ*:

Aerumna cum *æ*, in prima, Fest

cum *e* simplici, Carisius: *œ*

œ, Ennius.

Aethereus per *e* in penultima, *æ*

etherius per *i*, ut *æërius*.

C 5

Africa per f, Manutius, nō *Aphrica* per ph.
Agellius non *A. Gellius*: venit enim ab A-
gello.

Alcedo, alcedonia Eustachius: alij *halcedo,*
halcedonia cum h.

Alucinor: allucinor: hallucinor.

Ambitio cum t.

Amfractus cum m, Camerarius: *Anfra-*
ctus cum n, Scaliger.

amœnus cum œ: *amœnus* cum æ in secun-
a, alij magis probant.

a absque h: alij *anchora* cum h,
: *Anclare.*

rectius *Antemna.*

Xing/unico n, Manutius.

plici n, alij.

unico p, non *Appenninus.*

n c, non *Apitius* cum t.

n cum p & i: alij *Absinthium* cum

p, rectè: alij *absis* cum b: alij
æposito h.

q; h: *harena* cum h, Carisius,
rto.

um duplici ss, Gellius.

uplici tt: alij *atavus* unico t.

iccerso.

Autor

Autor cum t, qui incipit aliquid: *Auctor*
cum et, qui auget, Lambinus: Alij ad-
dunt *author* cum th: priores scriptiones
præferuntur.

Auctumnus cum et: Lambinus potiùs vult
auctunus vel *auctunus*.

Auster, non *hauster*, licet veniat ab hau-
riendo.

B.

Bartolemaus, non *Bartholomaus*: quid
Barptolemaus.

Bellua cum duplici ll, Manutius:
vnico l.

Blasus cum æ, à βλαῖσος.

Blatero: alij *Blactero* cum et.

Benevolentia cum e in secu-
volentia cum i.

Braca vel *Bracca* absque h.

Britannia cum duplici n n.

Brundisium, non *Brundusium*,
nius.

Bæotia, non *Bætia*.

Buccina duplici cc, Festus: *Isi-*
bucina, vnico c.

C.

Cacus cum æ, Perottus.

Cælebs cum æ, Festus: *cælebs* p

Celo cum æ, i. e. exsculpo.

Calum, Hieronymus, Manutius, Lambinus

cum æ: *Cælum* cum œ, Varro, Scaliger:

Quidam *celum* per e simplex.

Cementum cum æ, à cædo.

Cæremonia cum æ in prima & e in secunda syllaba, Manutius, Goclenius.

Ceremonia cum e simplici in prima & secunda syllaba, Scaliger.

Calculus cum æ in prima, quasi *caluleus*.

Calculus cum æ in prima.

Calculus cum æ in prima; & *Cesspes* cum e

genus armorum, Festus.

Calphurnius in p in secunda: non *Calphurnius*.

Calphurnius in secunda syllaba, Nonius:

Calphurnius in secunda syllaba, Ver-

Calphurnius in ultima cum œ: Varro & Festus cum e simplici.

Carthago in penultima: alij *Carthago* in penultima: alij *Carthago* in principio.

Carthago absque h, Frischl: Scaliger:

Charitas cum h in prima: cum k.

Charitas in duplici fs, Quintilianus:

Causa

Causa per vnicum s, Priscianus.

Cena cum e simplici, Manutius: *Cæna* cum
æ, Scaliger: *Cæna* cum æ, Festus.

Cera per e simplex Veteres: alij *Cara* cū æ.

Cerialia per i in ante penultima, non *cerea-*
lia per e.

Cetegus non *Cethegus*, Frischlinus.

Cetera cum e simplici in prima, Veteres:
Scaliger *Cætera* cum æ in prima.

Cæstus cum æ: alij *Cæstus* per e simplex, in
prima.

Cinædus cum æ.

Circumvenio cum m; non *circunvenio* cum
n in secunda.

Cloaca, non *cluaca*, Festus: *Clauca*, Victorin.

Clipeus per i, in prima, Gifanius: alij *Cly-*
peus cum y in prima.

Cænum per æ, Scaliger, Priscianus.

Cæpi cum æ, Festus.

Cætus cum æ.

Collega, non *conlega*.

Comissatio Festus, Scaliger, Frischlinus:

Commisatio, libri Veteres: *Comassatio*
aut *Comissatio*, *Comissari* aut *Comassari*,
Lambinus: *Comessare* Torrentius.

Columella & *Columnella*, Priscianus.

Comminus, duplici mm, q. cum manibus, vt
eminus q. è manibus. *Com-*

Comprehendo cum e simplici in secunda.
Conditio cum c, Manutius: *Conditio* cum t,
Camerarius.

Coniux, non *coniunx*: *Coiax*, vetustissimi.
Considero, cum i, non cum y, Veteres.

Consummare vnico m, Manutius: alij *con-*
summare, per duplex m m.

Concio cum c.

Convicium cum c: alij *convitium* per t.

Cortina, non *Cortyna*, Frischlinus.

Cuculus penultima producta, Erasmus: alij
Cucullus.

Cum per c hodie ferè: alij *quom*: nonnulli
quum vel *qum*.

Cunctari & *contari*.

Cygnus, cum g: alij *Cycnus*, cum c.

D.

Defacare cum æ.

Delicie cum c, Festus.

Delectus, cum e, à *deligo*, Manutius: *dile-*
ctus cum i, Festus.

Desidero cum i, Manutius.

Diæcesis per œ in secunda: *Diocesis* per o,
Gifanius.

Dolabella cum a, in secunda non *Dolobella*.

Domitius cum t, Manutius.

Ecloga

E.

Ecloga, non *Egloga*.

Edo i. e. emitto cum e simplici: Calepinus adfirmat, se in antiquis libris *edo* per æ scriptum invenisse.

Ejus cum lōgiori j nunc scribitur: *Eius* cum duplici ii, Veteres.

Eneania cum æ.

Endo antiqua præpositio, Gifanius: *Indu*, Lambinus, Turnebus &c.

Epistola cum o, Scaliger & Lipsius.

Epistula cum u in penultima, Gifanius.

Ercisor & *hercisor*.

Eruca simplici e & absque h, Pontanus: *beruca* cum h & æ, Apuleius.

Etruscus, Veteres: alij *Hætruscus* cū h & æ.

Evæ cum œ: alij *hevæ*: *Euhæ*, Flavius Sospiter: alij *Heuhæ*: *Evohe*, imperitè. Hæc Erithræus.

Esculus simpl. e, non *asculus* per æ.

Exhodus cum h, non *Exodus*, Manutius.

Exsatio, *Exscribo*, *exsolvo*, *exspecto*, *exsulo*, *exsupero*, *exspes*, Manutius. Scalig. absq; s illa vult scribi, ut *exatio* &c.

Exsilium cum i, Lipsius: *exsulium* cum u, Lambinus.

Extemplo cum e; alij *extimplo* cum i.

Fabricius.

F.

Fabricius cum c, Manutius.

Facillimus & *difficillimus* gemino ll.

Fasula cum æ, pro oppido Etruriæ.

Fax cum æ, ut differat à *feci* præterito, Apuleius Grammaticus, Scaliger, libri Veteres.

Fanum cum f: alij *Phanum* cum ph: prior scriptio præfertur.

Fautor: antiqui etiam *favitor*.

Fecundus, *fetus*, *femina*, *fenus*, *feneror*, *fedare*, *fetare* cum e simplici, Manutius, Scaliger, Pontanus.

Fætus cum œ: Lambinus, *fetus*, *fecundus*, *femina*, *fanum* cum æ: Varro, Agellius, Nonius superiora omnia cum æ scribi volunt.

Felix cum e simplici, Camerarius.

Fælix per œ, Scaliger.

Fesceninus unico n, Festus.

Fetiales cum t, Festus: alij *Feciales* cum c, alij. *Fæciales* cum œ in prima.

Flameus, color, unico m, Festus.

Floccifacio duob⁹ cc: alij *Flocifacio* unico c.

Flamma duplici m, libri Veteres.

Fædus cum œ.

Frenum e simplici, Manutius.

Frons

Frons cum o: Veteres *fruns* frundis cum
u, teste Scaligero.

Frutetum & *Frutectum*.

G.

Galatea absque aspiratione in tertia syllaba,
Erythræus.

Genitrix cum i in secunda syllaba.

Gleba cum e simplici: alij *Gleba* cum æ.

H.

Hadria & *Hadrianus* cum aspiratione:
Græci *Adria* & *Adrianus* absque aspira-
tione.

Hagnes cum aspiratione, Pontanus.

Hædus cum æ, Lambinus: Veteres. *ædus*
absq; h: alij *hædus* cum œ, *hedus* cum e
simplici, Pontanus.

Hannibal cum h, libri antiquissimi: *Anni-
bal* absque h, Pontanus.

Hariolus, *hariolor*, *haruspeæ* & cum h vete-
res, teste Servio: alij absque h illa scri-
bunt.

Have i.e. *salve* cum h, Pontanus: alij *ave*
absque h.

Hand cum d, usus: *haut* cum t, veteres, Sca-
liger, Pontanus.

Hedera cum h, Pontanus: *Edera* absque h,
Lambinus.

D

Heiulare

Heiulare & Heiulatus cum h, Pontanus.

Heluo cum h & vnico l, Festus; *helluari* cum duplici ll, Agellius.

Herba cum e simplici: *Herba* cum æ, Pontanus.

Herere Veteres cum e simplici in prima, Gifanius: alij *herere* cum æ in prima.

Heres & hereditas cum e simplici in prima syllaba, Festus, Lambinus: alij *heres & hereditas* cum æ, in prima syllaba.

Heic adverb. Veteres libri: alij *hic*.

Helleborus cum h, Apuleius: *Elleborus* absque h, Pontanus.

Hibernum cum i, libri Veteres.

Hiems cum i, Varro, veteres: alij *hyems* cum y, ab *ἵω*.

Holus cum h: prisci *helus*, Teste Pontano: hodiè ferè *Olus* scribunt.

Horatius cum h, Fabricius: non *Oratius* absque h.

Hordeum cum h: alij *Ordeum* absque h.

Humidus cum h: alij *umidus* absque h.

Humillimus duplici ll, Scaliger.

I.

Idea cū æ in penult. syllaba: est epitheton magnæ matris Deûm.

Idea

Idea e simplici, est conceptus mentis, Ma-
nutius.

Idus cum i: quidam *Eidus* cum ei diph-
thongo.

Illic absque h, libri & lapides: non *illhic*
cum h.

Illico duplici ll: Veteres *ilico* vno l, vt notat
Gruterus.

Imber cum i Festus: alij *hymber* cum h &
y: *himber* cum h & i, Pontanus.

Immo duplici mm, libri.

Incepi cum e, à cāpio: *incæpi* cum œ, ab an-
tiquo cæpio.

Incestus cum simplici e.

Incipisso: *Incipesso*, veteres, teste Meurfio.

Inchoo, Festus, Scaurus, Manutius: *Inchoo*,
Diomedes, Verrius, Flaccus, Tranquil-
lus, Scaliger: *Incoo*, Camerarius.

Inclutus cum u, & *inclitus* cum i, Gifanius,
Turpilius: alij *inclytus* cum y.

Increbesco adque r in tertia syllaba, Manu-
tius: alij *increbresco* cum r: Turnebus
vtramque scriptionem probat.

Indutia cum t, Manutius, Agellius.

Infitor cum t, à fateor, Festus: alij *inficior*
cum c, à facio.

In primis, non *Inprimis*.

Internundinium, non *internundinum*, Vi-
etorinus.

Iohannes cum h: alij *Ioannes* absque h.

Irritare duplici rr: malè *iritare* unico r.

Istic absque h, *Manutius*: *isthic* cum h,
Scaliger.

Iucundus cum u, in prima *Cicero*: alij *io-
cundus* cum o.

Iupiter vnico p: *Iuppiter* duplici pp non
rarò poëtæ.

K.

Kalenda cum k *Veteres*, teste *Manutio*: alij
cum c, deducuntq; à calare.

L.

Lacruma cum u: alij *lacryma* cum y.

Lacrima cum i, *Pontanus*: nonnulli *lachri-
ma* cum h.

Lana pro genere *Vestimenti*, cum æ, *Fe-
stus*, *Nonius*.

Lava cum æ.

Levis cum æ: alij *levis* cum simplici e.

Lagena e simpli: *lagæna* cum œ, *Gifanius*.

Lamina & *lamma* cum duplici mm: *lam-
na* cum mn, *Gifanius*.

Lapicidina *Manutius*: *Lapidicina* *Festus*.

Letum cum e, *Priscianus*, *Manutius*, *Apu-
leius*

leius, *lætum* cum æ: *lethum* cum h', Varro, Festus: alij *letum* cum æ.

Ligurrio duplici rr, Lambinus, alij *ligurio*, vnico r.

Litus vnico t, Pierius: alij *littus*, duplici tt.

Littera, duplici tt, libri Veteres, teste Manutius: *litera* vnico t, Scaliger.

Lolligo duplici ll.

Lotium cum t, à *lotum*.

Lurco absq; h, Scaliger: Prisci, *Lurcho* cū h.

Lympha cum y & h, Scaliger: quidam *lymfa* cum y & f: *limfa* cum f, aut *limpa* cum p, Frischlinus.

Lyceum & *lyciū*, Commentator in Agelliū.

M.

Mæcenas cum æ in prima syllaba: *Mæcenas* cum æ, nonnulli veteres: alij *Mecænas* cum æ in media, contra omnem antiquitatem.

Mæreo i. e. tristior cum æ, Lambinus, Varro, libri antiqui: alij *mæreo* cum æ.

Marcus cum c, pro familia, à *Marcus*; non *Martius* cum t.

Messalla gemino ll, cognomen valeriorum, Macrobius.

Mi dativus absq; circumflexo, à genitivo *mis*, Scaliger, Gifanius.



Mille adiectivum duplici ll: alij *mile* vni-
col.

Mistus, non *mixtus*, Priscianus, Scaliger,
Frischlinus.

Mæchor, *Mæchus* &c. cum œ.

Mænia cum œ.

Monumentum per u in secunda: alij *moni-*
mentum cum i.

Multa, veteres, teste Manutio: alij *mulōta*.

Museum cum æ & *Museum* simplici e, Sca-
liger.

N.

Nactus in præterito absque n: alij *nanctus*
cum n, à nanciscor.

Ne dum, separatim, ut, *non nulli*, *non nun-*
quam, *nihil dum*, *non dum*, *rec dum*, Ma-
nutius.

Nefas cum f, à fas.

Negotium cum t.

Nummus duplici mm, Veteres libri: alij
numus vnico m.

Numisma & *nomisma*.

Numquam cum m in prima, Gifanius.

Nenia cum e: alij *Nenia* cum æ.

Ningo & *Ninguo*, Scaliger.

Nuntius cum t, Festus, Lambinus, Scaliger:

Nuncius cum c: Muretus *Nuncium*, neu-
trum improbat.

Obicis

O.

Obicis genitivo ab *Obex*: *Obijcis* cum altero
i, Poëtæ.

Obscenus cum simplici e, Manutius: Scali-
ger, *obscænus* cum æ: alij *obscænus* cum
æ: alij *oscenus* absq; b & diphtongo.

Ocius & *ocius* cum i, Priscianus: alij *ocyus*
velocyus per y.

Ofella vnico f, Servius.

Olor: alij *holor* cum h.

Onus libri Veteres: *honus* cum h, Agellius,
Pontanus.

Oportunè vnico p, Festus & libri Veteres:
alij *opportunus* duplici pp, ab ob & portus.

Opperior duplici pp, Festus.

Oppidum duplici pp: *Opidum* vnico p, Sca-
liger, Lipsius, Turnebus.

Opsonium cum p, Frischlinus.

Opilio cum o in prima: *Upilio* cum u, Poëtæ.

Orcus absque h: *Orchus* cum h in vltima,

Veteres: alij *horcus*, à græco ὄρκος.

Ostium sine aspiratione.

Otium cum t, Veteres, Lambinus, Q. Pa-
pirius.

Otto absq; h in vltima, non *Ottho*, Frischl.

P.

Pador cum æ.

D +

Panè,

Penè pro ferè, cum æ in prima, Manutius.
Penitet cum æ, libri veteres: alij *pænitet*
cum œ.

Panuria cum æ, Manutius: alij *penuria* cū e.

Palatium unico l & t.

Papirus per i, non *papyrus*, Frischlinus.

Paricida unico r, veteres: *Parricida* duplici
rr, Scaliger.

Parnasus & *Parnassus*.

Patricius cum c, in penultima.

Paullum & *pauullulum* duplici ll, Terentius
Scaurus; *Paulus* & *paululus* unico l,
Priscianus, Scaliger.

Penetrare cum e, & *penitrare* cum i, in se-
cunda syllaba, libri veteres.

Perennis cum duobus nn: *Peremnis* cum
mn, Festus, Lambinus.

Pignoris & *pigneris* cum o & e in secunda,
à pignus, Priscianus.

Pirata, non *pyrata*, Frischlinus.

Pleriq; e simplici in prima: alij *plariq;* cū æ.

Pæna cum œ.

Pæni cum œ.

Polla & *pollio* duplici ll, libri veteres.

Polliceor, *polluceo*, *polluo*, duplici ll.

Pomerium e simplici in antepenultima:
alij *pomærium* cum œ.

Poplicola

Poplicola cum o in prima, Manutius: alij
publicola cum u in prima, Turnebus.

Portunus cum unico n: alij *portumnus* cum
mn: alij *portunnus* duplici nn.

Posthumus cum h: *postumus* absque h, Tur-
nebus, Goclenius, Frischlinus.

Pradium cum æ, Varro.

Pralium cum æ, Festus: *Prælium* cum æ,
Manutius.

Pralum cum æ, à præluendo.

Prator cum æ.

Præs cum æ.

Premefero unica dictione, Manutius.

Prensus Terentius Scaurus: alij etiam *pre-*
hensus.

Precium cum c, Camerarius: alij *pretium*
cum t.

Pro interiectio absque h, Festus, Veteres:
proh cum h, Scaliger.

Proscenium cum e.

Proæmium absque h: *prohæmium* cum h,
Pontanus.

Pulcer absq; h, Frischlinus: *Polcer* cum o in
prima, Terentius Scaurus: *Pulcher* cum
h, Scaliger.

Q.
Quamobrem, quemadmodum, quampluri-

D 5

mu m 2

num, quamprimum, quamdoctissimus, v-
nicâ dictione scribuntur, ut, sicut, velut,
propterea, perbelle, admodum &c. Man.
Quattuor duplici tt, Manutius: quatuor
vnico t, Scaliger.

Queis & quis pro quibus, Veteres, teste
Lipfio.

Quemq̄, cum m, Gifanius.

Querela vnico l: alij querella duplici ll; nisi
posterior vox diminutivum fuerit, ut à
catena catella.

Quinctus, Quinctius, Quinctilius, Quincti-
lis, Quinctilianus cum et, Manutius;
Turnebus cum t duntaxat ea vult scri-
bi.

Quo modo, quoquo modo, seperatim scriben-
da sunt, ut: Si quis, prius quam, postea
quam, ante quam, iam pridem, iam dudum,
iam diu, Manutius.

Quotidie vnico t: Poëtæ Quotidie duplici
tt: Cotidie cum c, Victorinus, & Veteres,
Quinctiliano teste.

Quoties absque n, Camerarius: Quotiens
cum n, ut centiens, Veteres, Priscianus.

R.

Religio vnico l, Festus: Relligio^m duplici ll,
Poëtæ.

Reli-

Reliquie vnico l: *Reliquie* duplici ll, Poë-
tæ, ut *relliquus*, *alituum*, *reij*, *rellatum* &c.

Remotus vnico m, Gifanius, Scaliger, Aci-
dalius; non *remmotus* duplici mm.

Repperit duplici pp, Priscianus.

Reprehendo simplici e in secunda syllaba.

Renus absque h, Scaliger.

Rufus, *Rufinus*, *Rufinianns*, vnico f, Manu-
tius.

S.

Sapio, *Saptus* cum æ in prima, Veteres, teste
Gifanio; Perottus *sepe* nomen e simpli-
ci vult scribi; adverbium verò *sapè*
cum æ.

Sallustius duplici ll.

Sapho vnico p, Pontanus.

Sarctor & *Sarctum* cum c, Perottus; alij

Sartor, *Sartum*, absque c.

Scena e simplici, Scaliger; *Scana* cum æ,

Camerarius, Gifanius.

Scheda cum h & e: alij *Scida* cum i: *Sceda*
cum e absque h, Quintilianus.

Socors & *socordia* cum o in prima hodie
plerique: *Secors* & *Secordia* cum e in
prima, Frischlinus.

Seculum cum e in prima, Pontanus: *Sec-*
culum cum duobus cc, Priscos
scri-

scripsisse ait Erythræus: *Saculum* cum
æ in prima, Scaliger, Festus, Manutius,
Lambinus.

Septemtrio cum m, non cum n, libri M.

Sepulchrum cum h, Agellius, Servius, Val-
la, Pontanus: alij *Sepulcrum* absque h.

Sidus per i in prima, Veteres, teste Manu-
tio: alij *sydus* per y.

Sigillatim, non *singillatim*, Manutius.

Sifo per f, non *sipho* per ph, consuetudo.

Simulacrum absque h.

Silva cum i, Manutius, Gifanius: *Sylva* per
y, Scaliger.

Simillimus gemino ll, Veteres, Scaliger,
Priscianus: *similimus* unico l, recentio-
res nonnulli.

Sincerus cum i, Donatus, Scaliger, Gocle-
nius: *Syncerus* cum y, Valla.

Soboles cum o in prima, nonnulli recen-
tiores: *Suboles* cum u in prima, Veteres,
Festus, Gifanius, Lambinus, Lipsius.

Solicitus unico l, à solo citare i. e. loco mo-
vere, Festus: alij *Sollicitus* duplici ll, à
follus Oscorum voce & cieo.

Sumsi absq; p, Gifanius: alij *sumpsi* cum p.

Superbia unico p.

Solenne unico l & duobus nn: *Solemne* vni-

co

col & mn, Manutius: *Sollemne* duplici
ll & mn, Festus, Turnebus, Gifanius.

Sollers cum duplici ll, Festus, Manutius,
Lambinus: alij *solers* vnico l.

Squaleo, vnico l.

Squama vnico m, libri Veteres.

Stilus cum i, Gifanius: alij *Stylus* cum y.

Strena vnico, n, Scaliger.

Sufenas vnico f, Manutius.

Suspicio cum c.

Succisivus: *Subcivus*, Turnebus, Gocle-
nius: alij *Subsecivus*.

Synhodus cum h: alij *Synodus* absque h.

T.

Tadet cum æ in prima, libri Veteres.

Tater cum æ in prima: *teter* cum e in pri-
ma, hodie plerique.

Tada & *teda*.

Tanquam cum n in prima, Gifanius.

Tensa sine h, Festus, Pedianus, Muretus:

Thensa cum th, Scaliger, Servius.

Tercentum, non *trecentum*.

Tesqua per qu, Festus: *Tesca*, Varro.

Tera vnico r, Veteres: hodie *Terra* duplici

rr,

Tetis *Tethyos*, est Nympharum mater.

Thetis, *Thetidos*, fuit mater Achillis.

Thalia

Thalia cum i, in penultima, Scaliger.

Thalea cum e, Servius.

Thus cum h: *Tus* sine h, Varro, Festus.

Tiro non *Tyro*, libri Veteres, Manutius.

Torus absque h in prima, non *Thor*.

Trans pro eo sæpe ab antiquis in compositione *tra* scriptum, ut *tramissus*, *tratus*.

Triumphus cum ph, Priscianus, Scaliger.

Triumpus absque h, Cicero, Frischlinus: *triumfus* cum f, Sylburgius.

Tropæum absque h ex τροπαίω: alij *Trophæum* cum h.

Tuscia absque h, non *Thuscia*, Pontanus.

V.

Valetudo cum e & *Valitudo* cum i in antepenultima. Priorem scriptionem præfert Manutius.

Vacillo unico c.

Vacinia unico c.

Vber absque h plerique: *huber*, *hubertas*, *hubertim*, *hubera* cum h, Pontanus, Apuleius grammaticus.

Vecors cum e: alij *Væcors*, *Væcordia* cū æ.

Vesanus cum e, & *Vesanus* cum æ.

Veneo cum e in prima pro *vendo*; non *væneo* cum æ, ut non nullis placet.

Vertum

Vertumnus, Si ab amne derivetur, cum
mn: Sin ab anno *Vertunus* cum dupli-
ci nn scribendum, Lambinus.

Vdus absque h, Camerarius: *budus*, a, um,
cum h, Pontanus.

Viretum: *Virectum*, Prisci, vt notat Ery-
thræus.

Virgilius cum i in prima, Manutius: alij
Vergilius cum e in prima.

Vitium cum t, à vito, alij à vituperio.

Vlcus absque h: *hulcus* cum h, Pontanus.

Vlyxes & *Vlysses*, Scaliger.

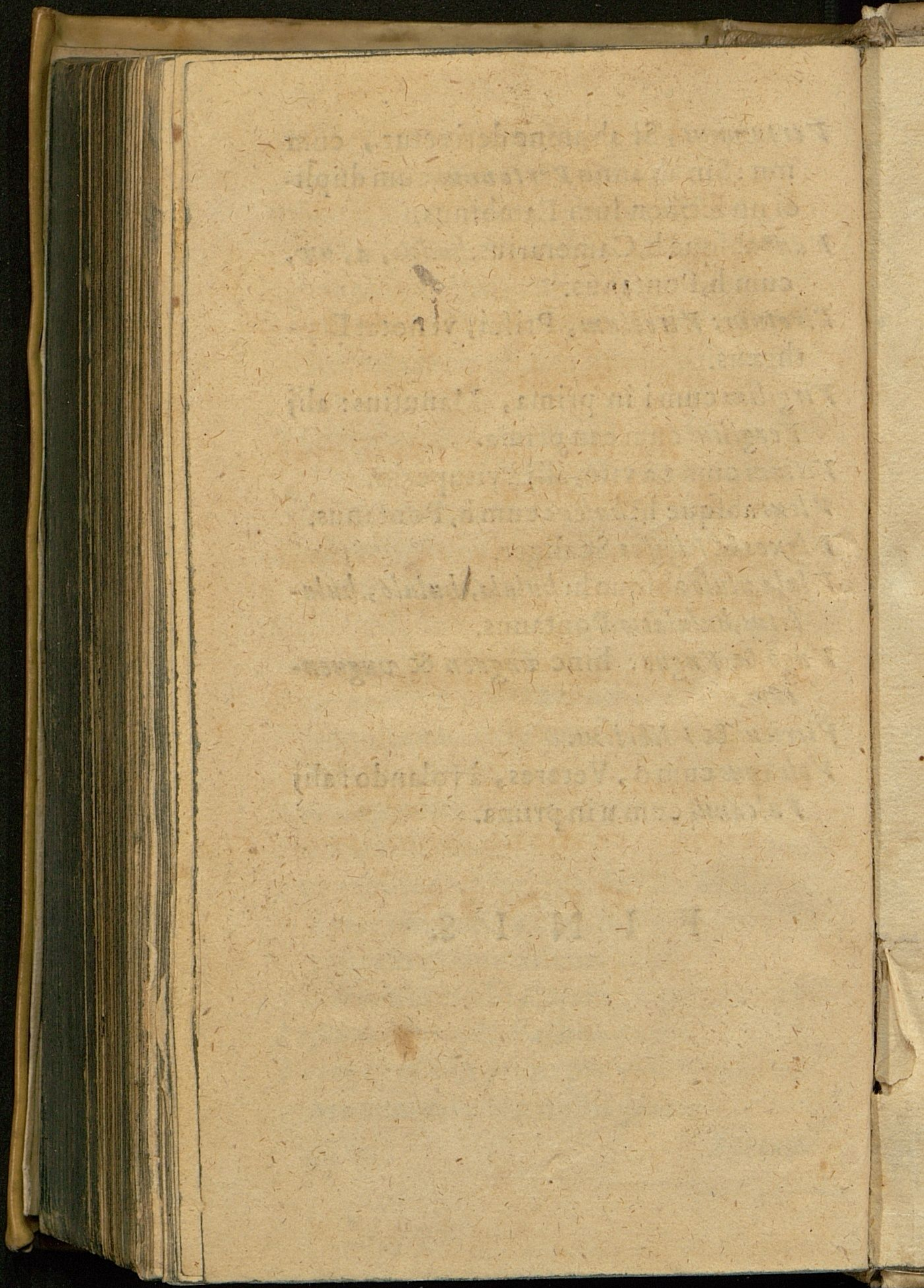
Vlula, ululo absque h: *hulula*, *hululo*, *hulu-*
latus, *hululatio*, Pontanus.

Vngo & *Vnguo*: hinc *unguen* & *unguen-*
tum.

Vitricus & *Vietricus*.

Volcanus cum o, Veteres, à volando: alij
Vulcanus cum u in prima.

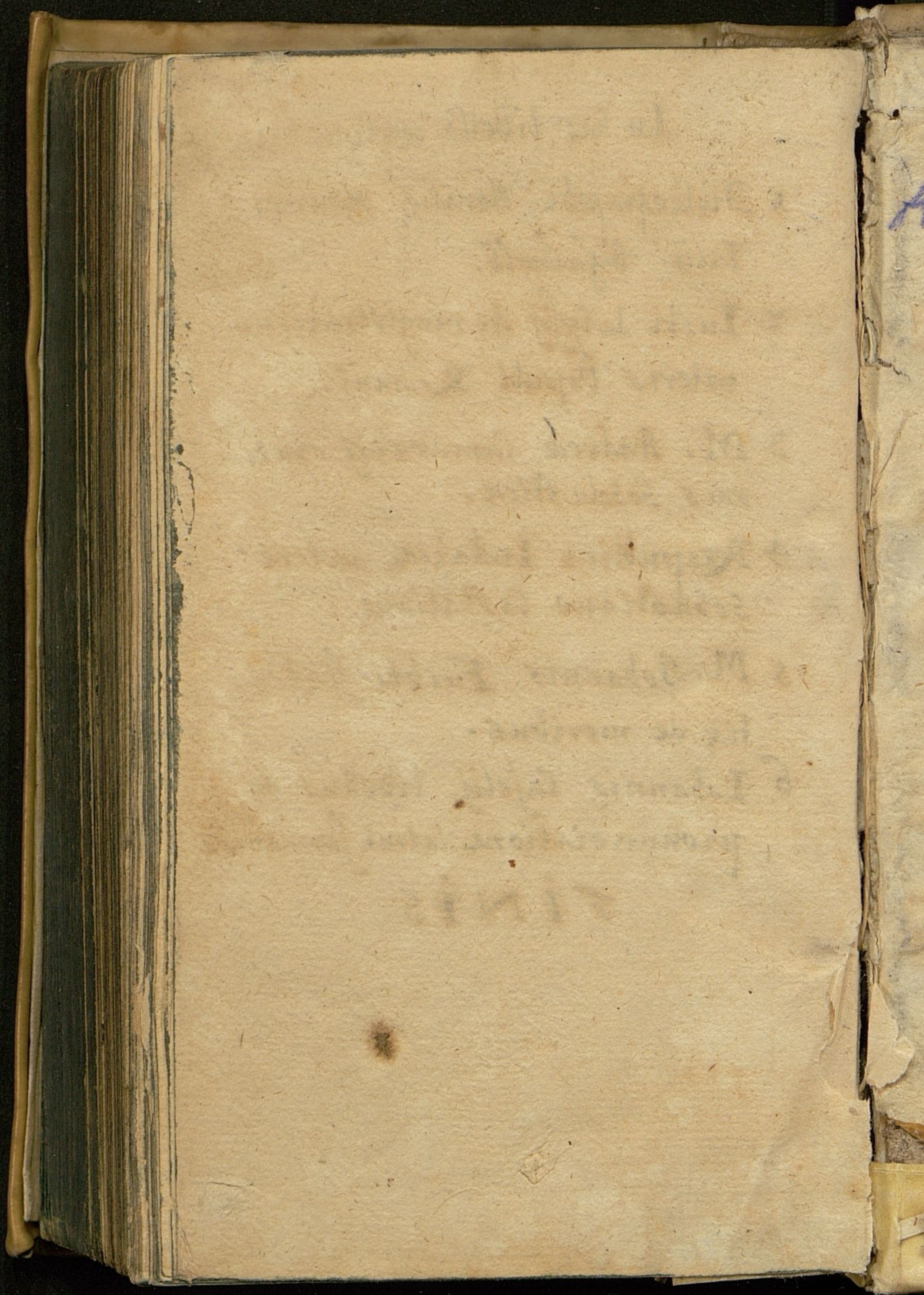
F I N I S.



In hoc libello continentur

- 1 Bibliographi Moralis Henrici
Iulij Zinzvli.
- 2 Iusti Lipsij de magistratibus
veteris Populi Romani.
- 3 M. Andreae Camerarij orati-
ones Scholasticae.
- 4 Respublica Iudaica auctore
Sebastiano Castatione.
- 5 M. Iohannis Fuchti senten-
tia de moribus.
- 6 Iohannis Caselij libellus de
pronunciatione latini sermonis.

FINIS



AB 153846 (1)

ULB Halle 3
003 856 739

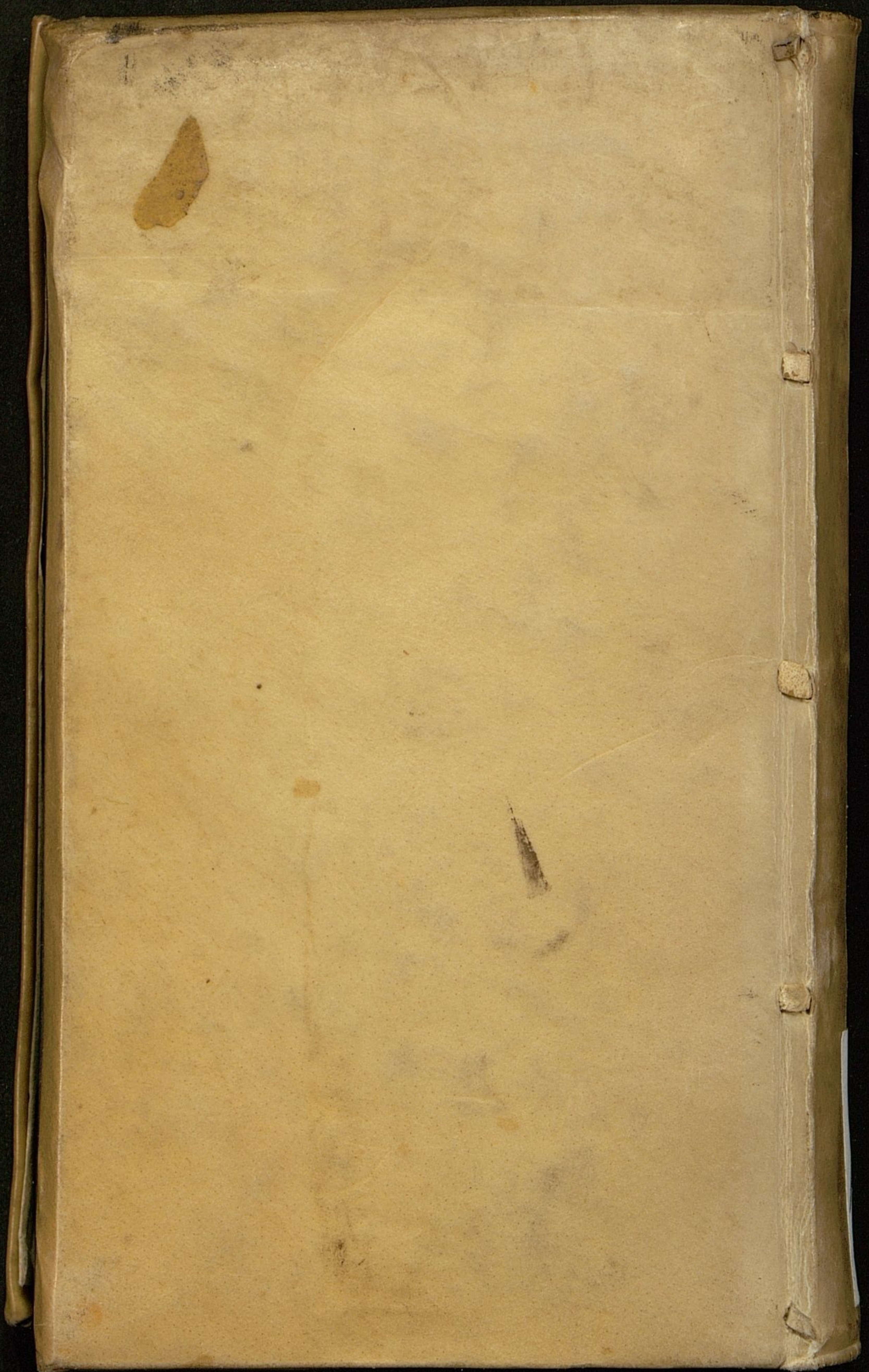


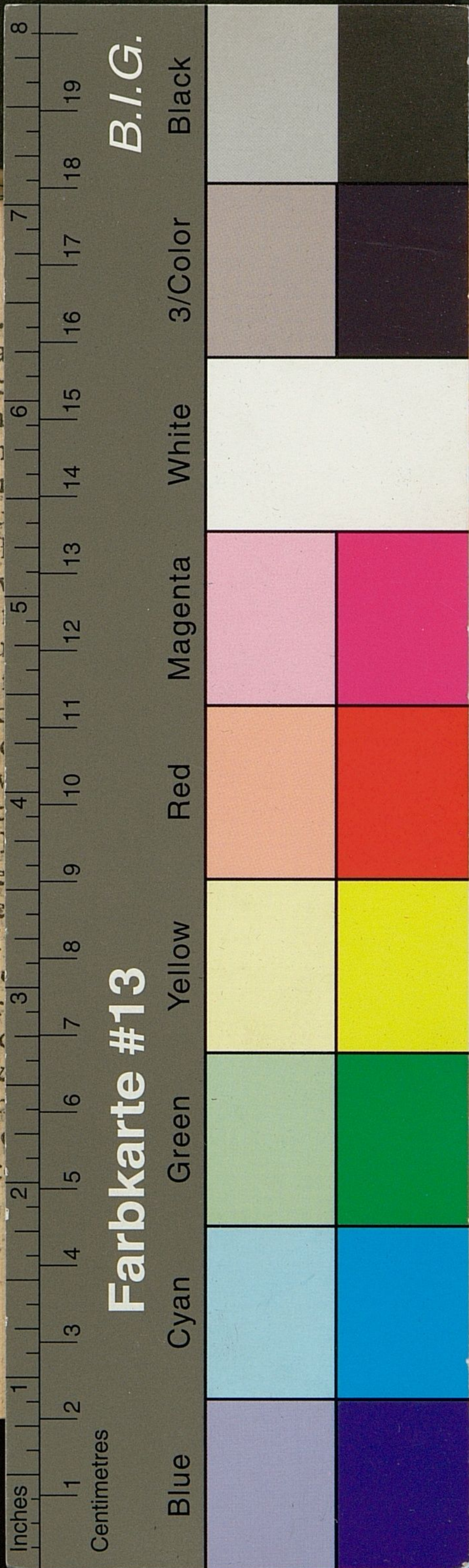
8

VD 17

R







7

JOAN. CASELII
LIBELLUS
NOVUS.
DE
PRONUNCIATIO-
NE LATINI SERMONIS.

*Res hæc est omnium prima, & valde necessa-
ria pueris Latina schola destinatis: neq; tamen tam
hoc agimus, ut vera & primæva pronuntiatio postli-
minio in integrum restituatur, quam ut insulstates,
quæ alibi aliæ annis etiam pluribus irreperant, tollan-
tur, aut certè minuantur. Sic autem etiam ad veterem
& genuinam pronuntiationem viam
quodam modo sterni, non sine caus-
sa existimabitur.*

HÆ NUGÆ SERIA DUCUNT.

Addita ad finem
EPITOME ORTHOGRAPHIÆ
Aldi Manutij &c.

Operâ
M. ERICI MULLERI, alias VVOLBERTI,
Scholæ Veteris Hildesie p.t. Rectoris.
GOSLARIÆ, Typis Nicolai Dunckeri,
Impensis Christophori Heidmanni Bibl. Hildes.

M, DC, XXXV,